

Monikulttuurisuus lastensuojelulaitoksessa

**Mia Jauhiainen
Tuija Timonen**

Opinnäytetyö

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Mia Jauhiainen, Tuija Timonen	
Työn nimi Monikulttuurisuus lastensuojelulaitoksessa	
Päiväys 23.4.2013	Sivumäärä/Liitteet 42/4
Ohjaaja(t) Elina Sirola, Annikki Jauhiainen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Karekuntoutus Oy	
Tiivistelmä	
<p>Opinnäytetyössä tavoitteena oli tutkia monikulttuurista hoitotyötä lastensuojelulaitoksessa sekä lisätä kulttuuritietoisuutta. Tietoisuuden lisääntyminen eri kulttuureista tulevien erilaisista tarpeista antaa mahdollisuuden kehittää uusia työmuotoja hoitotyöhön. Tavoitteena oli myös nostaa esille Karekuntoutus Oy:n henkilökunnan monikulttuurisen hoitotyön kehittämiskohteita. Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda Karekuntoutus Oy:n laatukäsikirjaan osa, joka käsittelee monikulttuurisuuden huomioimista lastensuojelulaitoksessa. Työ on näin ollen hyödynnettävissä muissakin lastensuojelulaitoksissa ja osittain myös muissa hoitotyötä toteuttavissa yksiköissä.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja tiedonkeruumenetelmänä käytettiin teema-haastattelua. Haastatteluaineisto analysoitiin sisällönanalyysimenetelmällä. Opinnäytetyön teoreettisena viitemallina käytettiin pääasiassa Leiningerin auringonnousumallia. Tutkimuksen perusteella Karekuntoutus Oy:n työntekijöillä oli positiivinen ja avoin asenne eri kulttuureista tuleviin nuoriin ja perheisiin. He kokivat monikulttuurisen hoitotyön rikastuttavana asiana työssään. Tutkimustuloksissa esille nousivat kieliongelmat sekä eri kulttuurien ja uskontojen käyttäytymismallit. Keskustelu perheiden kanssa koettiin tärkeänä tiedonkeruumenetelmänä. Haastateltavat toivoivat laatukäsikirjaan perustietoa yleisimmistä kulttuureista ja uskonnoista, jota voisivat käyttää apuna yhteisissä keskusteluissa nuoren tullessa laitokseen. Opinnäytetyön tuloksia voidaan käyttää monikulttuurisen hoitotyön kehittämisessä. Kiinnostava jatkotutkimusaihe olisi perehtyä yksityiskohtaisesti jonkin tietyn vähemmistökuulttuurin kohtaamiseen hoitotyössä.</p>	
Avainsanat Lastensuojelu, kulttuuri, monikulttuurisuus, monikulttuurinen hoitotyö	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Nursing			
Author(s) Mia Jauhiainen, Tuija Timonen			
Title of Thesis Multiculturalism in a child protection institute			
Date	23.4.2013	Pages/Appendices	42/4
Supervisor(s) Elina Siirola, Annikki Jauhiainen			
Client Organisation/Partners Karekuntoutus Oy			
<p>Abstract</p> <p>The aim of this study was to explore multi-cultural nursing in a child protection institution, as well as to increase cultural awareness. Increased awareness of different cultures in a variety of needs provides an opportunity to develop new forms of health care. The aim was also to highlight the areas of development in multicultural nursing in Karekuntoutus Ltd. The objective was to create a section in Karekuntoutus Ltd's quality manual that deals with the consideration of multiculturalism in the child protection institution. Our work is therefore usable in other child protection institutions and in part also feasible in other nursing units.</p> <p>The study was conducted as a qualitative study and the data collection method used was interviews. The interview material was analyzed using a content analysis method. As a theoretical reference for the thesis the Leininger sunrise model was mainly used. Based on the research Karekuntoutus Ltd's employees had a positive and open attitude to incoming young people and families from different cultures. Multi-cultural nursing was experienced as enrichment in the work. Problems concerning language barriers as well as the behavioural models of different cultures and religions came to fore in the research. Talking with families was seen as an important mode of data collection. The interviewees wished for a quality manual with basic information about the most common cultures and religions, which could be used to help in joint discussions upon young people coming into the institution. Results of this thesis can be used in the development of cross-cultural nursing. An interesting topic for further research would be to study in more detail a particular minority culture encountered in nursing.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Child protection, culture, multiculturalism, multicultural nursing</p>			

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	LEININGERIN AURINGONNOUSUMALLI TEOREETTISENA VIITEKEHYKSENÄ.....	8
3	MONIKULTTUURISUUS.....	10
4	ULKOMAALAISET SUOMESSA.....	13
5	LASTENSUOJELU.....	15
	5.1 Lastensuojelu Suomessa.....	15
	5.2 Lastensuojelu eri kulttuureista tulevissa perheissä.....	16
	5.3 Lastensuojeluasiakkuuteen johtavat syyt monikulttuurisissa perheissä.....	18
	5.4 Kulttuurin huomioiminen lastensuojelutyössä.....	19
	5.5 Eri kulttuurista tulevan lapsen ja nuoren vastaanottaminen.....	22
	5.6 Sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin.....	24
6	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	26
7	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	27
	7.1 Tutkimusmenetelmä.....	27
	7.2 Aineiston keruu.....	27
	7.3 Aineiston analyysi.....	29
8	TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET.....	31
	8.1 Monikulttuurisen hoitotyön haasteet.....	31
	8.2 Eri kulttuureista tulevien lasten, nuorten ja perheiden ongelmat.....	32
	8.3 Toimintatavat monikulttuurisessa hoitotyössä.....	33
	8.4 Eri kulttuurista tulevien kanssa työskentely ja tiedon saaminen.....	34
	8.5 Monikulttuurisen hoitotyön tiedon tarve sekä yhteistyö.....	34
	8.6 Eri kulttuurista tulevien lasten/nuorten terveyden-/sairaanhoito.....	35
9	MONIKULTTUURISEN HOITOTYÖN KEHITTÄMINEN.....	36
10	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	37
11	POHDINTA.....	39
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET	

Liite 1 Teemahaastattelurunko

Liite 2 Esimerkki sisällönanalyysistä

Liite 3 Tutkimuslupa-anomus

Liite 4 Saatekirje

1 JOHDANTO

Eri kulttuureista tulevat lapset ja perheet ovat vielä suhteellisen pieni ryhmä lastensuojelun asiakkaina. Määrä on kuitenkin lisääntynyt merkittävästi 1990-luvulta alkaen. Suomi kansainvälistyy, joten sosiaali- ja terveysalan työssä on tarvetta tarkastella eri kulttuureihin liittyviä erityiskysymyksiä ja haasteita. Monikulttuurisuudesta on tehty Suomessa paljon tutkimuksia, liittyen suurilta osin maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin, mutta lastensuojeluun liittyviä tutkimuksia ei ole vielä juurikaan ollut esillä. (Anis 2006, 69.)

Ruotsissa tehtiin vuonna 2006 tutkimus, jossa tutkittiin sairaanhoitajien mielipiteitä muun muassa sairaanhoitajien kulttuurisesta osaamisesta. Tutkimuksen mukaan enemmistö (84 %) vastaajista koki vaikeuksia vuorovaikutuksessa ulkomaalaista alkuperää olevien lasten ja perheiden kanssa. Vastaajat kokivat myös kulttuuriosaamisensa olevan riittämätöntä. Länsimaista lastensuojelututkimusta ja -käytäntöjä on kritisoitu siitä, että maahanmuuttajien ja muiden etnisten vähemmistöjen perheitä tarkastellaan valtakulttuurin kautta. Tällöin vähemmistöt näyttäytyvät helposti ongelmatapauksina näkemättä näiden perheiden ja lasten voimavaroja. Vähemmistöihin kuuluvien lasten ohjautuminen lastensuojelun asiakkaiksi saattaa johtua valtakulttuurista eroavista kasvatustavoista. Vähemmistönä elämiseen liittyy myös enemmän taloudellisia ja sosiaalisia selviytymisriskejä. (Anis 2006, 69; Berlin, Johansson & Törnkvist 2006, 160–168.)

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Karekuntoutus Oy. Karekuntoutus Oy on vuonna 2002 perustettu yksityinen lastensuojelulaitos. Karekuntoutus Oy:llä on kolme lastenkotia ja perhekeskus, jossa on paikkoja neljälle perheelle kuntoutusjaksoja varten. Laitosten ulkopuolella tehdään perhetyötä jokaisesta lastenkotiyksiköstä. Lastenkodit hoitavat 12–18-vuotiaita huostaan otettuja tai avohuollon tukitoimin sijoitettuja erityistä tukea tarvitsevia nuoria. (Karekuntoutus Oy 2009; Karekuntoutus Oy 2012.) Aiheen valintaan vaikuttivat toimeksiantajan tarve työlle, aiheen ajankohtaisuus ja oma mielenkiinto.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten monikulttuurisuus voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon lastensuojelutyössä. Työn merkityksenä on ensisijaisesti Karekuntoutus Oy:n lastensuojelutyön kehittäminen. Eri kulttuureista tulevien määrä lisääntyy koko ajan, joten tarvetta kulttuuritietoisuuden lisäämiseen tulee jat-

kossakin olemaan. Työmme on näin ollen hyödynnettävissä muissakin lastensuojelulaitoksissa ja myös muuhun hoitotyöhön.

Sairaanhoitajina kohtaamme usein eri kulttuureista tulevia asiakkaita ja työkavereita. Opinnäytetyöhön on koottu ne keskeiset asiat, jotka sosiaali- ja terveydenhoitoalalla tulisi huomioida työskennellessä eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Sairaanhoitajan työssä ihmisen kohtaaminen ja vastaanottaminen ovat keskeisiä asioita. Sairaanhoitaja voi työskennellä hyvin erilaisissa työympäristöissä, joten tutkimuksen tuottama tieto on tärkeää myös hoitotyötä tekeville.

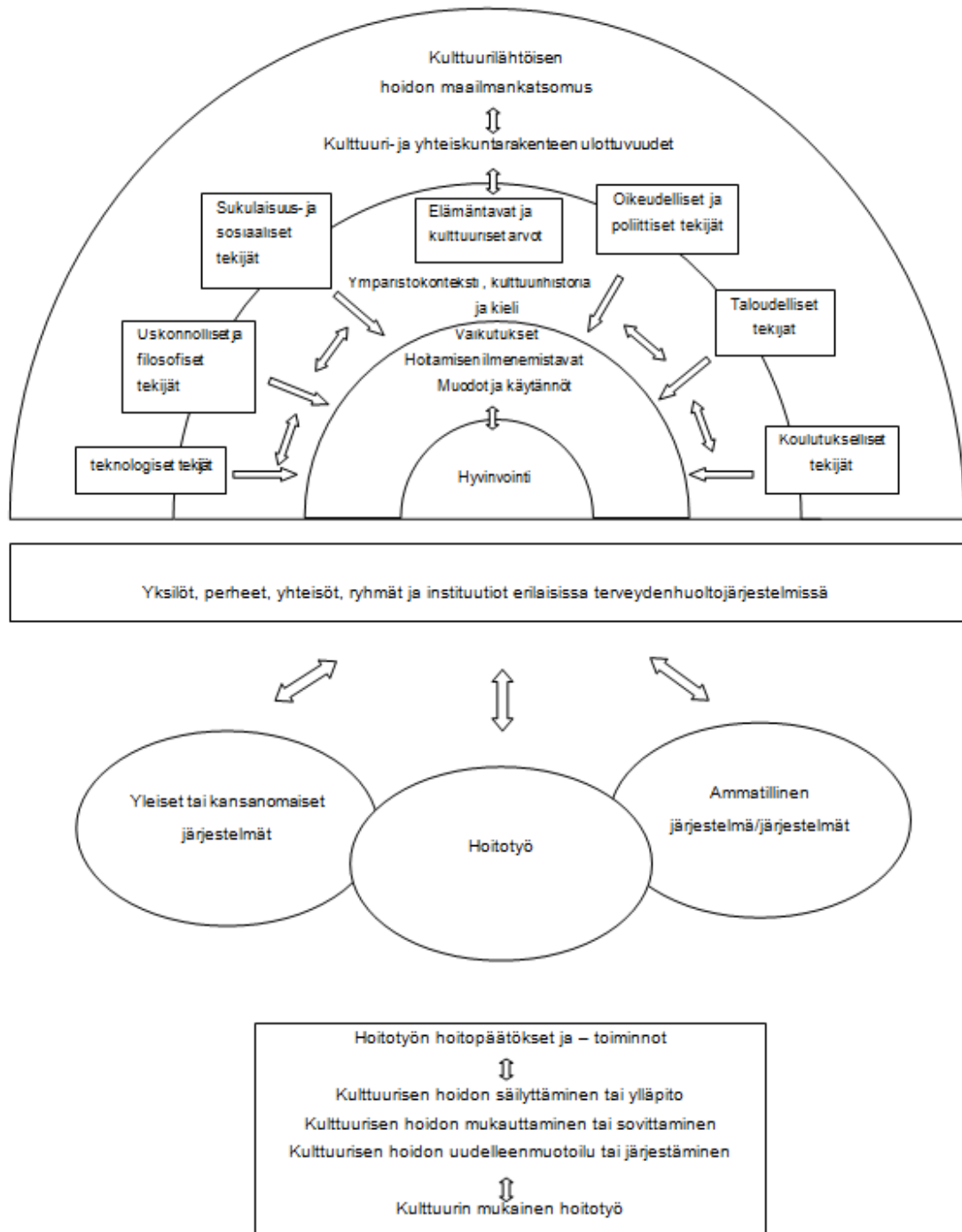
2 LEININGERIN AURINGONNOUSUMALLI TEOREETTISENA VIITEKEHYKSE- NÄ

Kvalitatiivisen tutkimuksen ideana on tulkita, ymmärtää ja luoda kuvaava malli tutkittavalle ilmiölle. Tätä varten tarvitaan viitekehys, jonka läpi ilmiötä eli siitä saatuja havaintoja voidaan tarkastella. (Pitkäranta 2010, 20.) Käytimme opinnäytetyön teoreettisena viitekehysenä osittain Leiningerin auringonnousumallia. Madeleine M. Leininger on transkulttuurisen hoitotyön perustaja ja yksi transkulttuurisen hoitotyön ja inhimillisen hoidon johtohahmoista. Hän työskenteli lastenkodissa 1950-luvun puolivälissä, ja huomasi että henkilökunnan käsitys lasten käyttäytymiseen vaikuttavista kulttuuritekijöistä oli puutteellinen. Tarkkaillessaan lapsia, hän huomasi erilaisista kulttuureista tulevissa lapsissa eroja. Leininger suoritti filosofian tohtorin tutkinnon kulttuuri- ja psykologisen antropologian alalla. Tutkimuksessaan hän havaitsi kulttuurien erityispiirteiden lisäksi monia selviä eroja länsimaisten ja ei-länsimaisten kulttuurien hoitamisen ja terveydenhoidon käytännöissä. Omakohtaiset kokemukset ja perusteellinen tutkimustyö loivat perustan, jonka perusteella Leininger jatkoi kulttuurilähtöisen hoidon teoriansa kehittämistä. Kulttuurilähtöinen hoitotyön teoria huomioi kokonaisuudessaan ihmisen elämän ja ympärillä olevan maailman. (Alexander ym. 1994, 410–411.)

Transkulttuurinen hoitotyö on Leiningerin määrittelemänä tärkeä hoitotyön alue, joka keskittyy eri kulttuurien ja alakulttuurien vertailevaan tutkimiseen ja analysointiin, erityisesti hoitamiskäyttäytymisen, hoitotyön sekä terveyttä ja sairautta koskevien arvojen, uskomusten ja käyttäytymismallien osalta. Transkulttuurisen hoitotyön päämääränä on muodostaa tieteellinen ja humanistinen tietoperusta eri kulttuureille ominaisten ja kaikille kulttuureille yhteisten käytäntöjen tuottamiseksi. Leiningerin tutkimustyön tuloksena syntyi auringonnousumalli, joka kuvaa kulttuurisen hoidon monimuotoisuutta ja universaalisuutta. Kuviossa 1 esitellään Leiningerin kehittämää auringonnousumallia, joka symboloi auringon (hoitamisen) nousua ja kuvaa Leiningerin teorian pääkohtia. Mallin ympyrän yläpuolisko kuvaa yhteiskuntarakenteen osatekijöitä ja maailmankatsomuksellisia tekijöitä. Nämä vaikuttavat hoitoon ja terveyteen kielen ja ympäristön välityksellä. Nämä tekijät taas vaikuttavat kansanomaisiin, ammatillisiin ja hoitotyön järjestelmiin, jotka ovat sijoitettuna mallin alempaan puoliskoon. Näin muodostuu kokonainen aurinko, joka edustaa sitä, mitä sairaanhoitajien on otettava huomioon ymmärtääkseen inhimillistä hoitoa ja terveyttä. (Alexander ym. 1994, 413–420.) Opinnäytetyössämme käsittelemme vain tutkimuksen kannalta tärkeitä osatekijöitä auringonnousumallista. Opinnäytetyöhön liittyvät tärkeät osa-alueet ovat uskon-

nolliset ja filosofiset tekijät, sukulaisuus ja sosiaaliset tekijät, elämäntavat ja kulttuuriset arvot, kulttuurihistoria ja kieli sekä koulutukselliset tekijät.

KUVIO 1. Leiningerin auringonmalli (Mukaiillen Alexander ym. 1994, 421)

3 MONIKULTTUURISUUS

Kulttuuri on pysyväisluonteinen käyttäytymismuoto; mielentila, joka rakentuu ympäröivien sosiaalisten suhteiden, uskonnon sekä taiteellisten ja älyllisten tuotosten tuloksena. Samaan kulttuuriin kuuluvat jakavat sen arvot, normit, uskomukset ja toimintatavat. Kulttuuri ohjaa ihmisten ajattelua, päätöksentekoa, tekemistä, olemista ja olemassaoloa. Kulttuuri antaa pohjan itsetunnolle, ja mahdollistaa ihmisen tunteen omasta arvosta. (Abdelhamid, Juntunen & Koskinen 2009, 16.) Kulttuuri kattaa kaikki inhimillisen toiminnan alueet: moraalikäsitteiden, tavat, kasvatuksen, talouselämän, politiikan, oikeudenhoidon, tieteet, taiteet ja uskonnot. Kulttuurilla tarkoitetaan kaikkia niitä asioita, joita ihmiset ja kansat ovat oppineet arvostamaan. Kulttuuri siirtyy sukupolvelta toiselle, mutta se pystyy myös uudistumaan uusien sukupolvien myötä. (Polarinen & Koppinen 2011, 17–18.)

Monikulttuurisuudesta alettiin Suomessa puhua 1900-luvulla, kun alettiin ennakoita maahanmuuttajamäärien kasvua. Käsitteellä voidaan kuvata yhteiskunnan tai yhteisön tilannetta tai määrittellä tarkemmin käsitteen sisälle kuuluvia ilmiöitä. Kuvailevana käsitteenä sillä voidaan kertoa, että monikulttuurisuus on erilaisten ihmisten ja ihmisryhmien elämistä samassa tilassa ja arjessa. Sillä voidaan myös viitata epäsuorasti aina jollakin tavalla ryhmien välisiin suhteisiin. Samassa yhteydessä käsitellään usein myös rasismiin, suvaitsevaisuuteen ja ennakkoluuloihin liittyviä kysymyksiä. Käsitteeseen voidaan liittää seuraavat osa-alueet: maahanmuuttajat ja heihin liittyvät kysymykset, uskonnot ja maailmankatsomukset, sukupuolisidonnaisuus, seksuaalinen suuntautuminen, sosiaaliluokka, syrjäytyminen ja vammaisuus. (Abdelhamid ym. 2009, 18; Paavola & Talib 2010, 27.) Opinnäytetyössämme tarkastelemme monikulttuurisuutta monina erilaisina kulttuureina, niiden välisinä suhteina ja niiden jatkuvana vuorovaikutuksena sekä haluamme ymmärtää kulttuurien vaikutuksen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Maahanmuuttaja on ulkomaalainen, joka asuu pysyvästi Suomessa. Suomen kansalaisuutta voi hakea, kun maahanmuuttaja on asunut Suomessa pääsääntöisesti viisi vuotta. Maahanmuuttajasta tulee suomalainen saatuaan suomen kansalaisuuden. (Räty 2002, 13.) Maahanmuuttaja on yleiskäsite, joka kuvaa pakolaisia, kiintiöpakolaisia, turvapaikanhakijoita, siirtolaisia ja paluumuuttajia sekä muita suomessa pysyvästi asuvia ulkomaalaisia (Punainen risti s.a.). Maahanmuuttaja käsitettä käytetään maasta toiseen muuttavasta henkilöstä, joka elää väliaikaisesti tai pysyvästi maassa, jossa

hän ei ole syntynyt mutta johon hän on luonut sosiaalisia siteitä (Paavola & Talib 2010, 30).

Monikulttuurinen hoitotyö on erilaisten kulttuurien parissa tehtävää hoitotyötä tai hoitoyhteisö, jonka työntekijät ja asiakkaat ovat peräisin erilaisista kulttuureista ja etnisistä ryhmistä. Monikulttuurisissa hoitosuhteissa ja hoitoyhteisöissä on huomioitava ihmisten kulttuuriset lähtökohdat, erilaisuuden kunnioitus, tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus. Päämääränä monikulttuurisessa hoitotyössä on asiakkaan kulttuurisen taustan huomioiminen. (Abdelhamid ym. 2009, 18–19.)

Monikulttuurisuutta esiintyy myös suomalaisissa. Suomea pidetään yksikulttuurisena maana, mutta Suomessa on kuitenkin asunut pitkään joitakin vähemmistöjä. Suomenruotsalaiset, romanit, saamelaiset ja tataarit kuuluvat suomalaiseen yhteiskuntaan. Romanien kulttuuri poikkeaa valtaväestön kulttuurista, mikä on otettava huomioon lastensuojelu- ja hoitotyössä. (Räty 2002, 77.)

Leiningerin hoitotyön mallin mukaan on tärkeää ymmärtää kulttuuristen tekijöiden merkitys hoitamisessa ja terveyden edistämisessä. Monikulttuurinen hoitotyö perustuu ihmisten erilaisuuden ja moniarvoisuuden ymmärtämiselle ja hyväksymiselle. Käsite nöyryys kuvaa hoitajan taitoa kohdata itselleen vieras. Nöyrällä hoitajalla on vilpittön halu havaita asiakkaan erilainen tapa tuntea ja ajatella. Kahden erilaisen kulttuurin kohtaamisen ydin on erilaisuuden kohtaamisessa ja yhtäläisyyksien tunnistamisessa. Monikulttuurisen hoitotyön eettiset arvot ovat samat kuin kaikessa hoitotyössä. Hoitotyössä eettisyys kytkeytyy ihmisten haavoittuvuuteen ja inhimilliseen huolenpitoon. Haavoittuvuus on ihmisenä olemisen perusehto, mikä koskettaa sekä asiakasta että työntekijää. Haavoittuvuus on ihmisen herkkyyttä ja suojaamattomuutta. Huolenpidolla vastataan ihmisen haavoittuvuuteen. Asiakkaiden, jotka ovat kulttuuritaustaltaan erilaisia, haavoittuvuutta lisää yhteisen kielen ja ymmärryksen puute, kulttuurinen erilaisuuden kokemus, vierauden tunne tai traumaattiset elämäkokemukset.

Lain potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785) mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Potilaan hoito on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata. Hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään on kunnioitettava. Laki ja eettiset ohjeet ovat yhteyksissä niin, että laki määrittää hoitotyön toiminnan minimitason, jonka eettiset velvollisuudet ylittävät. Sairaanhoidajan eettisissä ohjeissa sanotaan, että sairaanhoidajan on kohdattava potilas arvokkaana ihmisenä, ja hoitaja luo hoitokulttuurin jossa otetaan huomioon yksilön arvot, vakaumus ja tavat. Sairaanhoidajan on hoidettava jokaista potilasta yhtä hyvin ja

kunakin yksilöllisen hoitotarpeen mukaan, riippumatta potilaan kulttuurista, uskonnosta, äidinkielestä, terveysongelmasta, iästä, sukupuolesta, rodusta, ihon väristä, poliittisesta mielipiteestä tai yhteiskunnallisesta asemasta. (Abdelhamid ym. 2009, 78–80; Alexander ym. 1994, 414; Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 1992; Sairaanhoidtajaliitto 2012.)

4 ULKOMAALAISET SUOMESSA

Suomalaisia oli vuoden 2011 lopussa 5 401 267, ulkomaiden kansalaisia 183 133 ja suomen kansalaisuuden saaneita ulkomaalaisia ennakkotietojen perusteella 4 375. Ulkomaalaisten määrä Suomessa on kasvanut nopeasti 1990-luvulla. Eurooppalaiseen tasoon verrattuna Suomessa on kuitenkin edelleen melko vähän ulkomaalaisia. Suomessa asuvista ulkomaalaisista suurimmat ryhmät ovat virolaiset, venäläiset, ruotsalaiset ja somalialaiset. Suurin pakolaistaustainen ryhmä on somalialaiset, mutta myös Jugoslavian alueelta ja Irakista on suhteellisen suuret pakolaistaustaiset ryhmät. (Tilastokeskus 2012.)

TAULUKKO 1. Ulkomaiden kansalaiset Suomessa (Tilastokeskus 2012)

	Vuosi	
	2010	2011
<u>Maa, jonka kansalaisuus</u>		
Viro	29 080	34 006
Venäjä	28 426	29 585
Ruotsi	8 510	8 481
Somalia	6 593	7 421
Kiina	5 559	6 159
Irak	5 024	5 742
Thaimaa	5 021	5 545
Turkki	3 973	4 159
Saksa	3 715	3 806
Intia	3 468	3 793
Muut	68 585	74 436
Yhteensä	167 954	183 133

Taulukosta 1 selviää, että Suomessa asuvista ulkomaiden kansalaisista ylivoimaisesti eniten on virolaisia ja venäläisiä. Virolaisten määrä on vuodessa lisääntynyt noin 5 000:llä henkilöllä. Myös venäläisten ja somalialaisten määrät ovat nousseet runsaasti vuodesta 2010 vuoteen 2011 mennessä.

TAULUKKO 2. Suomen kansalaisuuden saaneet ulkomaalaiset 1)
(Tilastokeskus 2012)

	Vuosi		
	2006	2010	2011*
Entinen kansalaisuus			
Venäjä	1 399	1 925	1 646
Viro	176	243	299
Turkki	110	132	164
Iran	213	137	143
Ruotsi	178	104	107
Irak	405	78	106
Entinen Serbia ja Montenegro	248	109	99
Afganistan	101	108	98
Ukraina	46	92	95
Somalia	445	131	90
Muut	1 112	1 275	1 528
Yhteensä	4 433	4 334	5 375

1) Suomessa vakinaisesti asuvat *ennakkotieto

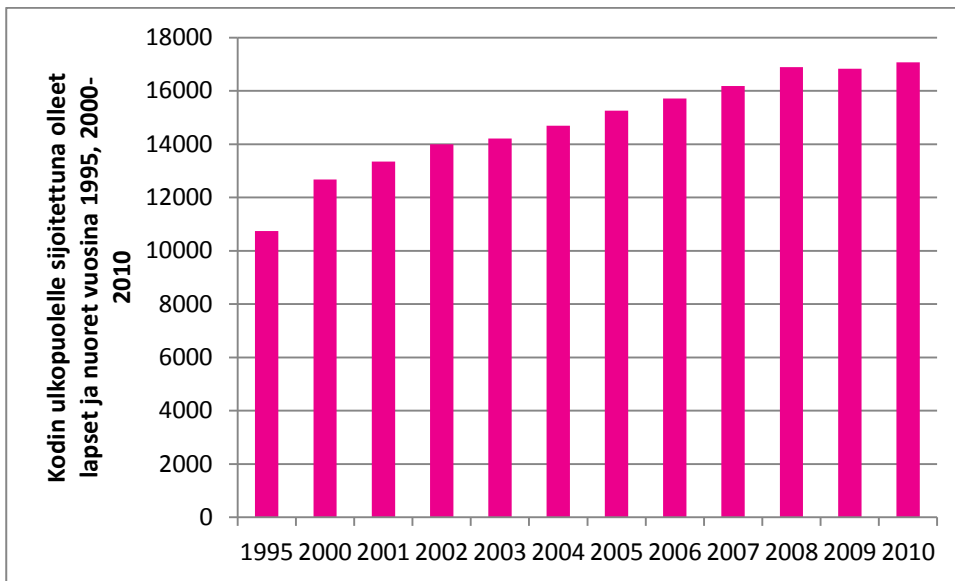
Taulukosta 2 on nähtävissä venäläisten, virolaisten ja turkkilaisten kasvanut määrä Suomen kansalaisuuden saaneissa. Kun taas kauempaa Suomeen tulleet eivät ole joko saaneet tai hakeneet Suomen kansalaisuutta. Suomen kansalaisuuden saaneiden määrä on pysynyt samalla tasolla vuodesta 2006 vuoteen 2011.

5 LASTENSUOJELU

5.1 Lastensuojelu Suomessa

Lastensuojelua määrittelee lastensuojelulaki, minkä tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Suomen perustuslaissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa korostetaan lapsen edun huomioon ottamista kaikessa viranomaistoiminnassa. (Sosiaaliportti 2012.) Lastensuojelulain (2007/417, § 2) mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia lasten kasvatustehtävässä ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain. Lapsi ja perhe on ohjattava tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Lastensuojelulain (2007/417, § 4) mukaan lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota myös kielelliseen, kulttuuriseen ja uskonnolliseen taustaan. (Lastensuojelulaki 2007.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastojen mukaan vuonna 2010 oli huostaan otettuna 10 003 lasta, ja kaikkiaan kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 17 064 lasta. Puolet huostaan otetuista lapsista sijoitettiin perheisiin. Edellisvuoteen verrattuna huostaan otettujen määrä väheni runsaat kaksi prosenttia, mutta kiireellisesti sijoitettujen määrä oli 21 % enemmän. Kaikkiaan kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä kasvoi edellisestä vuodesta reilun prosentin verran. Sijoitettujen lasten ja nuorten kokonaismäärä laski vuonna 2009 ensimmäisen kerran vuoden 1991 jälkeen. Kuviosta 2 on nähtävissä kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten lukumäärien noususuhdanne. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2012.)

KUVIO 2. Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleet lapset ja nuoret (0–20 -v) vuonna 1995 ja vuosina 2000–2010 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012)

5.2 Lastensuojelu eri kulttuureista tulevissa perheissä

Monikulttuurisuus tulee näkymään väestössä entistä voimakkaammin, joten myös lastensuojelun palveluissa monikulttuuristen perheiden osuus kasvaa. Eri kulttuureista tuleva lapsi ja hänen perheensä ovat oikeutettuja yhtäläisiin palveluihin kantaväestön kanssa. Yksi monikulttuurisuuteen liittyvä ryhmä on maahanmuuttajat sekä suomen omat etniset vähemmistöt, kuten saamelaiset ja romanit. Lastensuojelulain neljännessä pykälässä mainitaan, että lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri ratkaisut turvaavat lapselle muun muassa kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen. Lastensuojelulain 50 §:ssä todetaan myös, että sijaishuoltoapaikan valinnassa tulee ottaa huomioon mahdollisuuksien mukaan lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. (Sosiaaliportti 2012.)

Leiningerin auringonnousumallissa on useita osa-alueita, jotka liittyvät eri kulttuureista tulevien perheiden lastensuojelutyöhön. Leiningerin teorian mukaan kulttuuri, uskonto, politiikka, talouselämä ja sukulaisuus ovat tärkeitä voimia vaikuttaen hoitoon sekä hyvinvointiin ja sairastamiseen. (Alexander ym. 1994, 416–421.) Perheiden kanssa työskennellessä on otettava huomioon uskonnolliset ja filosofiset tekijät, koska uskonto ohjaa elämää useissa kulttuureissa. Sukulaisuus- ja sosiaaliset tekijät huomioidaan, sillä perhekeskeisyys on usein merkittävä osa perheiden elämää. Perheet saattavat myös olla kokoonpanoltaan erilaisia kuin mihin Suomessa on totuttu. Perheellä saattaa olla niin sosiaalisia, taloudellisia kuin poliittisiakin ulottuvuuksia.

Kulttuuriset arvot ja elämäntavat saattavat poiketa suuresti suomalaisten tavoista ja arvoista. Taloudelliset tekijät ovat usein vaikeuttamassa perheen elämää, sillä eri kulttuureista tulevien on vaikeaa työllistyä Suomessa. Koulutukselliset tekijät vaikuttavat perheiden kanssa työskentelyyn, sillä koulutuksen merkitys voi olla vähäinen muissa kulttuureissa.

Lastensuojelutyö on useille maahanmuuttajaperheille vieras käsite. Perheen sisäiset ongelmat on totuttu monissa kulttuureissa ratkaisemaan perheenjäsenten ja sukulaisien avulla. Perheiden voi olla vaikeaa ymmärtää viranomaisten puuttumista lastenkasvatukseen ja perheen asioihin. Myös lapsikeskeinen lähestymistapa voi olla heille vierasta. Vanhemmat voivat kokea, että sosiaalityöntekijät jopa yllyttävät lasta vanhempiaan vastaan. Lapsen kuuleminen voi myös tuntua vanhemmista liialliselta vastuun antamiselta. Tutkimusten mukaan lasten huostaanoton ja sijaishuollon syynä on useimmiten vanhempien kyvyttömyys huolehtia lapsista. Kyvyttömyys huolehtia lapsista on usein reaktio uusiin olosuhteisiin. Perheet joutuvat kasvattamaan lapsensa ilman lähiverkostoa, sukulaisia ja yhteisöjä, mihin taas on kotimaassa totuttu. Vanhemmilla, jotka painiskelevat sopeutumisongelmien kanssa, ei välttämättä riitä voimia lasten kasvattamiseen ja hoitamiseen. (Räty 2002, 174–177.)

Jännitteitä tuottaa myös vanhempien kulttuurin ja arvomaailman ristiriitaisuus suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Nuorten huostaanottotapauksissa usein on syynä nuoren halu itsenäistyä, päättää enemmän omista asioistaan sekä saada enemmän vapaa-aikaa. Vanhemmat eivät tätä välttämättä hyväksy ja yhä useampi nuori ratkaisee tilanteen muuttamalla pois kotoa nuorisokoteihin. Keskinäisen ymmärryksen puute viranomaisten, vanhempien ja lasten välillä on näissä ristiriitatilanteissa yleistä. Lapsen oikeuksien yleissopimus velvoittaa, että lapsen on saatava käyttää omaa kieltään, harjoittaa omaa uskontoaan ja toteuttaa omaa kulttuuriaan yhdessä oman kulttuurinsa jäsenten kanssa. Pienet lapset, jotka ovat kasvaneet maahanmuuttajakodissa, eivät välttämättä osaa suomen kieltä ja heidän arjen rutiininsa ja ruokailutottumuksensa ovat erilaiset. Vanhempienkin lasten tulisi voida säilyttää siteensä omaan kulttuuriin ristiriitatilanteista huolimatta. Lähtökohtana lastensuojelussakin on että lapset nähdään ensisijaisesti lapsina ja nuorina. (Räty 2002, 174–177.)

5.3 Lastensuojeluasiakkuuteen johtavat syyt monikulttuurisissa perheissä

Eri kulttuureista tulevilla lapsilla ja nuorilla voi olla ongelmia sopeutumisessa uuteen kulttuuriin. Ongelmat näyttäytyvät hieman eri tavoilla pojilla ja tytöillä, sukupuoleen ja sukupuolirooliin liittyen. Vanhemmillä on odotuksia lasten suhteen näiden sukupuolen mukaan ja ne voivat erota lapsen omista odotuksista. Tämä voi aiheuttaa ongelmia perheissä. Yleisimpiä ovat auktoriteettikonfliktit. Perheissä joissa isällä on vahva asema, voi ongelmia esiintyä esimerkiksi vapaa-ajan vietossa, ystävien valinnassa ja tupakan poltossa. Etnisissä vähemmistöissä tällaiset konfliktit voivat kasvaa suuremmiksi kuin valtaväestöperheissä. Uuteen kulttuuriin tulevalle voi kertoa suomalaisen tavasta suhtautua lapsiin ja tunteiden ilmaisuun. Suomalaisessa kulttuurissa lapsiin suhtaudutaan kunnioittavasti ja lämpimästi. Myös tunteiden ilmaisu ja niiden osoittaminen on luontevaa. Negatiiviset tunteet ilmaistaan avoimesti mutta rakentavasti. Mikäli kriisejä ilmenee, ne pyritään suomalaisessa kulttuurissa ratkaisemaan puhumalla. (Pollari & Koppinen 2011, 42–43.) Ongelmia aiheuttavat myös uskonto ja nuoren oma näkemys vastuutehtävistään. Vanhemmat voivat syyllistää länsimaista yhteiskuntaa lapsen ongelmista ja päihteidenkäytöstä. Erityisesti tyttöihin kohdistuu paheksuntaa jos he käyttäytyvät länsimaisten kavereidensa tapaan. Monissa kulttuureissa meikkaamista, hiusten lyhyeksi leikkaamista ja länsimaisten vaatteiden pitämistä pidetään sopimattomina. (Schubert 2007, 196–197.)

Ongelmia voi syntyä myös koulunkäynnissä. Eri kulttuureista tulevat vanhemmat eivät aina ole tietoisia koulukasvatuksen pakollisesta määrästä ja koulunkäynnin arvos-tus voi vaihdella. Koulutkin voivat olla valmistautumattomia vähemmistöihin kuuluviin oppilaisiin tai maahanmuuttajaoppilaisiin. Opettajat voivat olettaa heidän sulautuvan valtaväestön lasten joukkoon ongelmitta. Maahanmuuttajien osallistuminen lastensa kouluelämään ei toteudu yhtä helposti kuin suomalaisten keskuudessa. Ongelmatilanteissa koulu ottaa vanhempain yhteyttä myöhemmässä vaiheessa kuin suomalaisten perheiden kohdalla. Vanhempien kielivaikeudet hankaloittavat koulun ja vanhempien välistä yhteydenpitoa. Kouluympäristö voi antaa voimavaroja tai se voi lisätä syrjäytymisen riskejä eri kulttuureista tuleville lapsille. Lapsi voi tuntea luokkakaverit, opettajan ja koulun vieraiksi. Jos lapsi ei koe olevansa hyväksytty ja aktiivinen osa luokkaansa, hän voi oireilla häiriköimällä tai jättäytymällä pois opetuksesta. Poissaolot kertovat usein kouluongelmista. Työille voi aiheutua enemmän ongelmia koulussa kuin pojille. Suomessa on sekaluokat ja kulttuurierot korostuvat näkemyksissä tyttöjen koulutuksen tarpeellisuudessa. (Schubert 2007, 197–199.)

Nuorilla voi olla ongelmia seksuaalisuuden kanssa. Tytöt pelkäävät pakkoavioliittoa, mikä on edelleen yleistä arabimaissa. Tytöt järjestetään naimisiin nuorina, alle kaksikymmenvuotiaina. Tytöt saattavat myös pelätä neitsyytensä menettämistä, mikä on merkitsevä asia ennen naimisiinmenoa tietyissä kulttuureissa. Tytöt pelkäävät mahdollisesti sukuelinten silpomista tai he voivat hävetä jo tapahtunutta silpomista. Pojilla ongelmat seksuaalisuudessa johtuvat usein tietämättömyydestä seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Järjestetyt avioliitot varhaisessa iässä aiheuttavat huolta. Suku asettaa paineita avioitumisesta kotimaan kansalaisen kanssa. Vanhemmat eivät usein hyväksy seurustelua länsimaisen tytön kanssa. Toisaalta vanhemmat voivat vaatia avioitumista länsimaisen tytön kanssa, mikä helpottaisi elämistä uudessa maassa. Elämä uudessa maassa ja perinteiset tavat ovat jatkuvassa ristiriidassa. Erityisesti tyttöjä kuormitetaan kotona erilaisilla vaatimuksilla. Heidän odotetaan ottavan suuren vastuun kodinhoidosta. Ongelmat kotona johtavat usein kotoa karkaamiseen. Pakeneminen on häpeällistä koko perheelle, ja tytär suljetaan perheen ja suvun ulkopuolelle, ja häntä voidaan jopa uhkailla hengen menettämällä. Maahanmuuttajien keskuudessa tapahtuu edelleen niin sanottuja kunniamurhia. Vieraassa maassa oman kulttuuri-identiteetin säilyminen ei ole itsestään selvää. Omaa kulttuuria pidetään usein yllä juhlapyhien viettämisellä ja ruokakulttuurilla. Omaa kulttuuria on hyvä vahvistaa. (Schubert 2007, 199–201.)

5.4 Kulttuurin huomioiminen lastensuojelutyössä

Leiningerin mielestä hoitotyön teoriassa on pyrittävä luovasti selvittämään yksilöiden, perheiden ja ryhmien kulttuurisiin elämäntapoihin perustuvaa hoitamiskäyttäytymistä, arvoja ja uskomuksia. Näin pystyttäisiin toteuttamaan tehokasta, tyydyttävää ja kulttuurinmukaista hoitotyötä. Jos käytännön hoitotyössä ei oteta huomioon inhimillisten tarpeiden kulttuurisia näkökulmia, hoitotyön tehokkuus heikkenee ja asiakkaat ovat tyytymättömiä hoitotyön palveluihin. (Alexander ym. 1994, 414.) Eri kulttuureista tulevien ihmisten hoitaminen perustuu erilaisuuden ja moniarvoisuuden hyväksymiselle ja ymmärtämiselle. Ihmisellä on fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeita. Oikeus tulla tunnustetuksi yhteisön jäsenenä ja kulttuurisen perinteen edustajana voi joutua uhanalaiseksi erityisesti vähemmistöryhmiin kuuluvien kohdalla. Ihmisillä on oikeus säilyttää heille ominainen kulttuuri. (Abdelhamid ym. 2009, 68.)

Lapsen ensimmäinen ympäristö on perhe. Kun halutaan ymmärtää lapsen toimintaa ja käyttäytymistä, on ensiarvoisen tärkeää selvittää lapsen elinympäristö ja hänen toimintansa siinä. Tiiviillä yhteistyöllä eri kasvuympäristöjen aikuisten ja ammattilais-

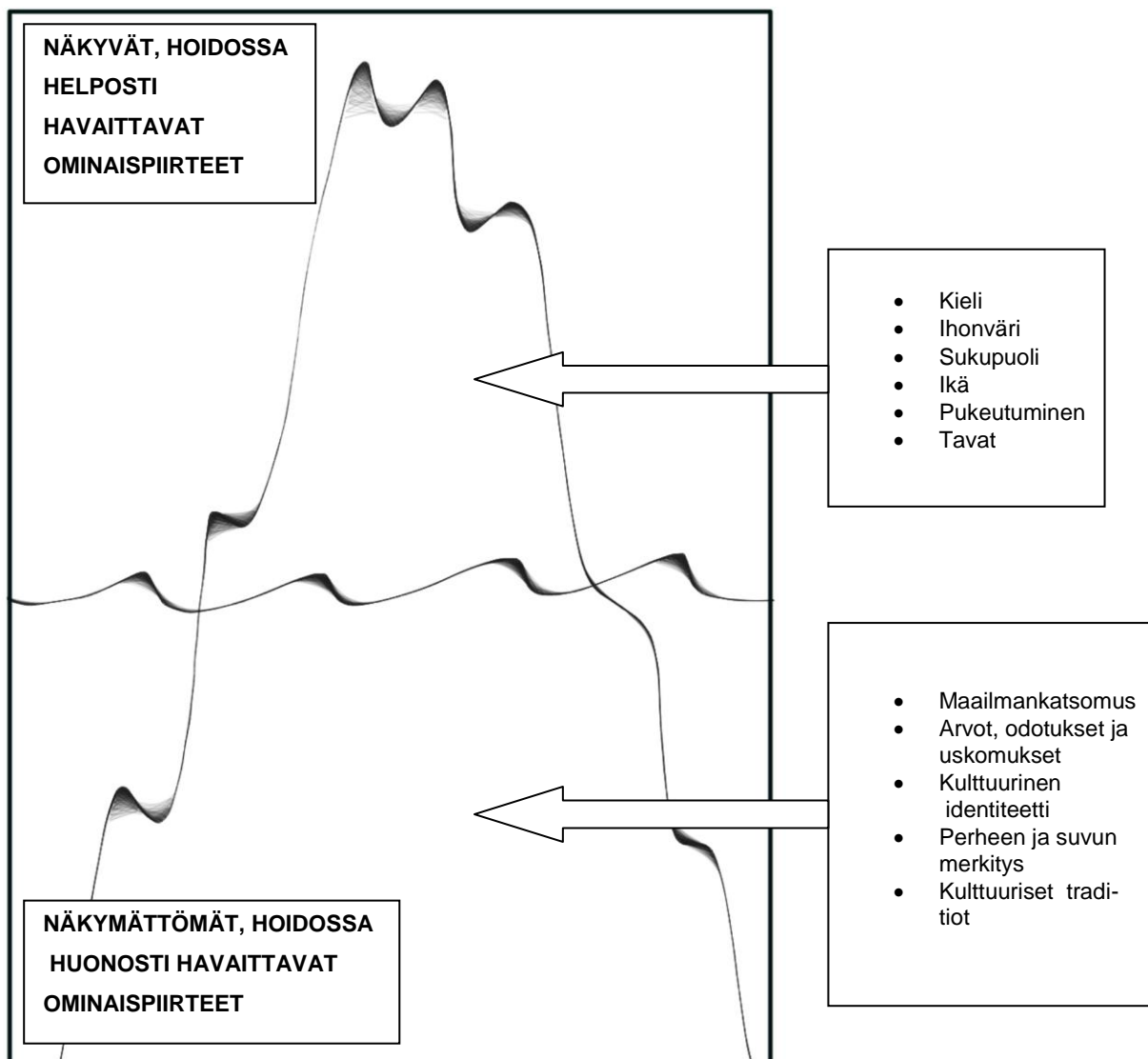
ten kanssa pystytään tukemaan lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. (Lindholm 2004, 18.)

Lastensuojelutyön haasteena maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa on arvioida lapsen edun toteutuminen tai lapselle aiheutuva haitta, jos vanhempien lähtömaan kasvatustavat poikkeavat tulomaan tavoista. Mikäli kyseessä ei ole selkeää kaltoinkohtelu, on kyettävä arvioimaan kokonaistilannetta. On erotettava tilapäinen kriisi tai trauma sekä perhe, jonka tunneilmapiiri on pysyvästi lapselle haitallinen. (Thornburn, Chand & Procter 2005, 70–79.) Anis odottaisi yhteiskunnalta enemmän ohjausta, neuvontaa ja tukea maahanmuuttajille. Aniksen mukaan maahanmuuttajat tarvitsivat huomattavasti enemmän tietoa lasten kasvatuksesta, sukupuolten tasa-arvosta, yhteiskunnasta, perheväkivallasta ja niin edelleen. Myös palveluista tulisi olla tietoa paremmin saatavilla. (Anis 2008, 56–58.) Maahanmuuttajille olisi hyvä kertoa, että Suomessa vallitsee sukupuolten välinen tasa-arvo ja ihmisiä ei erotella poliittisten, rodullisten eikä uskonnollisten seikkojen vuoksi. Maahanmuuttajille voi olla vierasta myös se, että suomessa uskonto nähdään varsin henkilökohtaisena asiana, mutta koulujen juhla- ja arkikäytänteisiin kuuluu kristinuskoon liittyviä tapahtumia ja perinteitä. (Pollari & Koppinen 2011, 42–43.)

Ihmisten kulttuuriset arvot vaikuttavat käsityksiin terveydestä ja sairaudesta. Samoin mitä pidetään hyväksyttävänä hoitokäytäntönä. Uskonto on monien kulttuuristen ja moraalisten arvojen perustana. Ihmisen kulttuurisia arvoja tulee kunnioittaa, arvojen kyseenalaistaminen kyseenalaistaa samalla ihmisen koko olemisen. Uskonto voi kieltää hoitotyössä tapoja, mitkä ovat yhteiskunnan puolelta hyväksyttäviä. Toisaalta uskonto voi olla joissakin asioissa, kuten moniavioisuudessa, muuta yhteiskuntaa sallivampi. Hoitotyössä tulisi pureutua pinnan alla oleviin asioihin, kuten asiakkaan maailmankatsomukseen, kulttuuri-identiteettiin, arvomaailmaan, odotuksiin, uskomuksiin, perheen ja suvun merkitykseen sekä kulttuurisiin traditioihin. (Abdelhamid ym. 2009, 75.)

Kuviossa 3 on kuvattu Schubertin jäävuorimallin mukaan kulttuurin kerroksellisuutta ja sisäistä odotusten, arvojen, tapojen ja uskomusten hierarkisuutta. Kun työntekijä kohtaa itselleen vierasta kulttuuria edustavan asiakkaan, työntekijä huomioi ja havaitsee hoidossa usein jäävuoren huipun näkyvän osan, kuten kielen, ihonvärin, sukupuolen, iän, pukeutumisen ja tavat. Monikulttuurisessa hoitotyössä hoitajan pitäisi keskittyä pinnan alla oleviin näkymättömiin jäävuoren rakenteisiin, kuten asiakkaan maailmankatsomukseen, arvomaailmaan, odotuksiin, uskomuksiin, kulttuuri-

identiteettiin, perheen ja suvun merkitykseen sekä kulttuurisiin traditioihin. Näihin näkymättömiin kulttuurisiin tekijöihin tarttuminen on haasteellista, koska ne ovat usein näkymättömiä ja tiedostamattomia asiakkaalle itselleenkin. Asiakkaan oudolta vaikuttava käyttäytyminen tulee ymmärrettävämmäksi, kun työntekijä ymmärtää käyttäytymisen perustuvan arvoihin, odotuksiin ja uskomuksiin. Jos asiakas ei kätele tai katso silmiin, kyse ei välttämättä ole epäkohteliaisuudesta, vaan kyse voi olla kunnioituksesta. Puhtausarvon noudattaminen näkyy käyttäytymisessä fyysisestä kosketuksesta pidättäytymisenä. Työntekijän on ymmärrettävä miten esimerkiksi etninen tausta, kulttuuri ja uskonto vaikuttavat ihmisen inhimilliseen käyttäytymiseen, terveydentilaan ja terveysuskomuksiin sekä kykyyn ja mahdollisuuksiin hakea ja saada hoitoa. Terveysuskomukset vaikuttavat milloin ja mistä asiakas hakee hoitoa, millaisessa asemassa asiakkaan perhe on hoitotilanteissa ja missä määrin hän hyväksyy hoitotoimenpiteet ja hoitoteknologian. (Abdelhamid ym. 2009, 75–77; Schubert 2007, 76.)

KUVIO 3. Monikulttuurisen hoitotyön jäävuorimalli (mukaillen Schubert 2007, 76)

5.5 Eri kulttuurista tulevan lapsen ja nuoren vastaanottaminen

Eri kulttuureista tulevien lasten ja perheiden kohtaaminen ja palvelutarpeisiin vastaaminen edellyttää henkilökunnalta osaamista, jossa otetaan huomioon perheen kieli- ja kulttuuritausta. On tärkeää tutustua yleisellä tasolla etukäteen uuteen kulttuuriin, mutta yhtä tärkeää on selvittää tulijoille suomalaisen kulttuurin peruspiirteitä. Suomalaisten elämä eri muodoissaan saattaa herättää hämmennystä, paheksuntaa ja ihmettelyä muista kulttuureista tulevien keskuudessa. Katsekontakti nähdään tärkeänä osana hyviä käytöstapoja. Myös ajankäyttö on täsmällistä, ja täsmällisyydellä osoitetaan kunnioitusta toista ihmistä kohtaan. (Pollari & Koppinen 2011, 42–43.)

Henkilökunnan osaamisessa korostuvat suhde- ja kohtaamistaidot. Työntekijältä vaaditaan kulttuuripätevyyttä, jossa vaaditaan kulttuurista sensitiivisyyttä ja taitoa toimia muunkin kuin oman kulttuurinsa parissa. Kulttuuripätevydessä voidaan erottaa tieto-, tunne- ja käytösosa. Tieto-osa sisältää tiedon uskonnosta, kielestä, sosiaalisista tavoista, uskomuksista ja ruuista. Tunne-osa sisältää myönteisen suhtautumisen erilaisuuteen ja halun ymmärtää sekä ristiriitojen ratkaisukyvyyn. Käytös-osa sisältää arvostuksen ja halun olla loukkaamatta. (Kivijärvi 2011, 249; Pollari & Koppinen 2011, 40–41.)

Hoitohenkilökunnan tulee ymmärtää, että mahdollisesti oudolta tuntuva käyttäytyminen perustuu arvoihin, odotuksiin ja uskomuksiin. Jokaisella perheellä on omat arvonsa ja tapansa, joten perheiden kanssa on keskusteltava heidän käsityksistään. Jokainen perhe on kohdattava yksilöllisesti. Työntekijöiden ja perheiden välisissä keskusteluissa käsitellään perheen tavat, toiveet ja kasvatuskäsitykset. Perheille saattaa tulla paljon uutta tietoa, joten asioiden toistaminen ja kertaaminen voi olla tarpeen. Jos yhteistä kieltä ei ole, eri kulttuurista tulevan perheen kanssa on käytettävä tulkkia. Tulkin apuna käyttäminen on perheen ja viranomaisen oikeus, ja viranomaisen kohdalla myös velvollisuus. Tulkin on oltava virallinen ja sen tilaa aina viranomaisen. Lasten käyttäminen tulkkina vääristää perheiden valtasuhteita, rasittaa lasta ja saattaa haitata esimerkiksi hänen koulunkäyntiään. Työyhteisössä olevia eri kulttuurin edustajia ei myöskään tule käyttää virallisena tulkkina. He voivat viestittää vanhemmille arkipäivään liittyviä asioita. (Abdelhamid ym. 2009, 75–77; Kivijärvi 2011, 249.) Ihmisen äidinkieli on osa identiteettiä. Se on merkki etnisestä ja kulttuurisesta yhteenkuuluvuudesta ja siten osa kulttuuria. Äidinkieli vahvistaa identiteettiä ja kasvattaa itsetuntoa, joten oman äidinkielen puhuminen tulisi sallia. (Paavola & Talib 2010, 231.)

Eri kulttuurista tulevalle nuorelle on hyvä selvittää myös suomalaisesta kulttuurista joitakin asioita. Elintavat, elämän arvot, miehen ja naisen roolit sekä lapsiin suhtautuminen saattavat poiketa oman kulttuurin tavoista. Suomalaisessa kulttuurissa keskipisteenä on yksilö ja ydinperhe, yhteisön merkitys on vähäisempi. Suomen kulttuuriin vaikuttavat uskonnot on syytä selvittää, ja kertoa kuinka uskonnot näkyvät suomalaisten elämässä. Tunteiden ilmaiseminen sekä sisäisten ja ulkoisten kriisien käsittely tunnetasolla on suomalaisilla usein hyvin hillittyä ja vain läheisten nähtävissä. (Pollari & Koppinen 2011, 42–43.)

5.6 Sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin

Maahanmuuttaja joutuu luopumaan ainakin osittain identiteetistään kotoutuakseen uuteen asuinmaahansa, mutta identiteettiään ei voi muuttaa olinpaikkansa mukaan. Sopeutumiskykyyn vaikuttavat muuttajan ikä, luonteenpiirteet (seurallisuus, avoimuus, rohkeus riskeihin, epävarmuuden sietokyky), koulutustausta sekä oman kulttuurin samanlaisuus uuden kulttuurin kanssa. Tämän lisäksi uuden maan ihmisten suhtautuminen maahanmuuttajiin ja heidän erilaisuuteensa vaikuttaa maahanmuuttajan sopeutumiseen. Sopeutuminen ei tapahdu hetkessä, vaan voi kestää jopa vuosia. Sopeutuminen on helpompaa, mitä nuorempi ihminen on ja mitä lähempänä uusi kulttuuri on toimintatavoiltaan ja arvoiltaan hänen aiempaa kulttuuriaan. Ihmisen koulutustasolla on myös merkitystä; korkeasti koulutetut ihmiset sopeutuvat muita nopeammin. (Pollari & Koppinen 2011, 20–21.)

Sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan tapahtuu maahanmuuttajien keskuudessa eri tavoin ja eriaikaisesti. Erityisesti lasten ja nuorten kohdalla kulttuuri on jatkuvassa muutoksessa ja erilaisten neuvottelujen kohteena. Tämä on syytä tiedostaa myös lastensuojelun asiakkaiden kohdalla. Tämä voi toteutua työkäytännöissä kuulostelemalla aktiivisesti lasten ja nuorten omia mielipiteitä ja kokemuksia. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten tukemisen kannalta perhe ja yhteisö ovat merkityksellisiä monella tavoin. Perhe ja yhteisö voivat tuoda paineita käyttäytyä oman kulttuurin mukaisesti, mutta lapset ja nuoret voivat tehdä ja vanhemmat tukea myös yksilöllisiä valintoja. Lastensuojelun haasteena on löytää työmenetelmiä, joita käyttämällä turvataan perheiden ja yhteisöjen tuki, mikäli lapsi tai nuori valitsee yhteisön normeja haastavan elämäntavan. Läheisneuvonpito voisi työmenetelmänä soveltua tämänkaltaisiin tilanteisiin. (Anis 2006, 96.)

Aniksen tekemässä tutkimuksessa (2006, 95) selvisi, että maahanmuuttajalapsilla on vaikeuksia oppia selviytymään suomalaisessa ympäristössä, koulussa ja kaveripiirissä. Lastensuojelun asiakkuus ja erityisesti sijoittaminen kodin ulkopuolelle voi leimata lapsen ja perheen paitsi suomalaisten, myös oman yhteisön silmissä. Maahanmuuttajalasten sijoittamista suositellaan lapsen omaa kulttuuria tai kahta kulttuuria edustavaan sijoituspaikkaan, jotta lapsen oman identiteetin kehittymistä voitaisiin tukea mahdollisimman hyvin. Tämä on kuitenkin Suomessa harvoin mahdollista maahanmuuttajien vähäisyyden vuoksi. Vaihtoehtona on tällöin sijoituspaikan sijainti kohtuullisen välimatkan päässä ja tiivis yhteydenpito perheeseen. Tutkimustuloksissa korostuu perheen merkitys maahanmuuttajalasten puheissa. Vanhempien hyväksyn-

tä ja side vanhempiin näyttäytyy vahvana, vaikka usein lastensuojelutoimenpiteiden taustalla on vanhempien toiminnan aiheuttamat riskitilanteet. Lapset haluavat vähentää vanhempien heistä tuntemaa huolta, ja pitävät tärkeänä vanhempien, useimmiten äidin, hyväksyntää erityisesti tehtäessä lasta koskettavia ratkaisuja. Anis kertoo myös tutkimuksessaan, että itsenäistymisen kynnyksellä lähtömaan kulttuuri ja menneisyyden kokemukset voivat olla monelle maahanmuuttajanuorelle tärkeitä rakennusaineita identiteetin rakentumiselle. (Anis 2006, 95.)

Tutkimuksessa selvisi, että maahanmuuttajalapset ja -nuoret kokevat rassistista kiusaamista etenkin kouluympäristössä ja jäävät ilman apua näissä tilanteissa. Lasten ja nuorten vanhemmatkaan eivät aina halua puhua huonosta kohtelusta tai rasismista. Rasismia on käsiteltävä lastensuojelun käytännöissä omana ongelma-alueena, joka voi edellyttää sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä toimintamuotoja. (Anis 2006, 96.)

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten monikulttuurisuus voidaan ottaa huomioon lastensuojelutyössä. Jotta jokainen nuori voitaisiin kohdata yksilöllisesti, on hoitohenkilökunnan otettava huomioon myös heidän kulttuuriensa erityispiirteet ja toimia tapoja ja arvoja kunnioittaen niin hyvin kuin se lastensuojelutyössä on mahdollista. Samalla tavoitteena on luoda yhteiset toimintatavat Karekuntoutus Oy:n työntekijöille. Työn merkityksenä on ensisijaisesti Karekuntoutus Oy:n lastensuojelutyön kehittäminen. Opinnäytetyöstä tulee Karekuntoutus Oy:n laatukäsikirjaan osa, joka käsittelee monikulttuurisuuden huomioimista lastensuojelulaitoksessa. Tilastojen mukaan eri kulttuureista tulevia on koko ajan enemmän ja enemmän, joten tarvetta kulttuuritietoisuuden lisäämiseen tulee jatkossakin olemaan. Työ on näin ollen hyödynnettävissä muissakin lastensuojelulaitoksissa ja osittain myös muuhun hoitotyöhön. Työmme tavoitteena on lisätä kulttuuritietoisuutta ja antaa mahdollisuus kehittää työmuotoja lastensuojelutyöhön. Tavoitteena on myös nostaa esille Karekuntoutus Oy:n henkilökunnan osaamisen mahdollisia kehittämiskohteita.

Tutkimustehtävät olivat:

- Millaista tietoa työntekijät tarvitsevat monikulttuurisen hoitotyön toteuttamiseen?
- Miten yrityksen monikulttuurista hoitotyötä voidaan kehittää?

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

7.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön toteutimme kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena teoriatietoa keräämällä ja Karekuntoutus Oy:n työntekijöitä haastatteleamalla. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa teorian merkitys on ilmeinen. Teorialla tarkoitetaan tutkimuksen viitekehystä, niin sanottua teoreettista osuutta. Teoriaa tarvitaan myös metodien, tutkimuksen etiikan ja luotettavuuden hahmottamiseen, ja ylipäätään tutkimuskokonaisuuden mieltämiseen. Viitekehyksessä kuvataan tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ja niiden välisiä suhteita. Viitekehys ei ole kuitenkaan kuvaus siinä merkityksessä, että siinä lueteltaisiin erilaisia asioita jossakin järjestyksessä ilman käsitteellistä tarkennusta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa kootaan teoreettisen osuuden lisäksi muun muassa kyselyin ja haastatteluin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on induktiivisuus eli edetään yksittäisistä asioista laajempiin kokonaisuuksiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavat valitaan tarkoituksenmukaisesti ja heitä on määrällisesti vähän. Tutkija osallistuu aktiivisesti tutkittavien kanssa työskentelyyn ja tekee heidän kanssaan läheistä yhteistyötä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 34; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164; Kylmä & Juvakka 2007, 23–31; Tuomi & Sarajärvi 2012, 17–19.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan siinä pyritään muun muassa kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa, antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Siksi on tärkeää että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät asiasta mahdollisimman paljon tai heillä on aiheesta kokemusta. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 85.) Aineiston analyysissä yksittäisistä haastatteluista haetaan laajempia kokonaisuuksia monikulttuurisuuden ymmärtämiseksi lastensuojelulaitoksessa.

7.2 Aineiston keruu

Opinnäytetyöhön liittyvä aineisto hankittiin kirjallisuudesta, Internet-sivustoilta, muista tutkimuksista ja haastatteluista. Kirjallisuutta haettiin käyttäen apuna Aapeli-, Theseus- ja Nelli-tietokantoja sekä kirjastojen aineistonhakua. Saimme tietoa myös Internetistä, esimerkiksi hakusanoilla monikulttuurisuus, monikulttuurisuus ja hoitotyö, monikulttuurisuus ja lastensuojelu, Leininger ja auringonnousumalli. Valitsimme käytettäväksi luotettavia lähteitä. Halusimme haastatella Karekuntoutus Oy:n työntekijöitä, koska tutkimustehtävänä on selvittää millaista tietoa yrityksen työntekijät tarvitsevat

monikulttuurisen hoitotyön toteuttamiseen ja mahdollisista kehittämiskohteista. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, ja tilanteessa on mahdollisuus saada esiin vastausten taustalla olevat motiivit. Haastattelun etuna on joustavuus, jolloin haastattelija voi toistaa kysymyksen, oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoa ja keskustella tiedonantajan kanssa. Postikyselyssä tällaista mahdollisuutta ei ole. Haastattelussa kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä kuin haastattelija katsoo aiheelliseksi. Tavoitteena on saada mahdollisimman paljon tietoa aiheesta. Tämän vuoksi annoimme teemahaastattelurungon hyvässä ajoin etukäteen tutustuttavaksi. Haastattelussa myös ei-kielelliset vihjeet auttavat ymmärtämään vastausta ja joskus jopa ymmärtämään merkityksiä toisin kuin alussa ajateltiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 203; Metsämuuronen 2000, 38–43; Tuomi & Sarajärvi 2012, 73–75.)

Valitsimme kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska halusimme koota aineiston luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tässä tapauksessa haastattelimme neljää Karekuntoutus Oy:n työntekijää heidän omassa työympäristössään. Halusimme myös valita tutkimuksen kohderyhmän tarkoituksenmukaisesti niin, että haastatteleminen vain muutamia pitkäaikaisia työntekijöitä, joilla on kokemusta työskentelystä eri kulttuureista tulevien lasten ja nuorten kanssa. Karekuntoutus Oy:n lastenkotitoiminnan johtaja valitsi haastateltavat. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna (liite 1), jolloin edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen varassa. Teemahaastattelu on avoimen haastattelun ja lomakehaastattelun välimuoto, jossa on tyypillistä että haastattelun aihepiirit eli teemat ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Tarvittaessa tarkensimme lisäkysymyksiä saamiimme vastauksia. Näin saatu tieto on syvää. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamia merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 203; Metsämuuronen 2000, 38–43; Tuomi & Sarajärvi 2012, 73–75.)

Haastattelut tehtiin Karekuntoutus Oy:n tiloissa joulukuussa 2012. Tutkimukseen osallistui yksi esihaastateltava ja neljä varsinaisia haastateltavaa. Toimeksiantaja valitsi haastateltavat, jotta saisimme haastatella työntekijöitä joilla on mahdollisimman pitkä työkokemus. Haastatteluun osallistui kaksi naista ja kaksi miestä. Esihaastatteluna käyttämällä haastattelulomakkeen näkökohtia voidaan tarkastaa ja korjata sekä harjaannuttaa haastattelijaa varsinaista haastattelua varten. Esihaastattelun perus-

teella teemoihin lisättiin terveyden- ja sairaanhoito monikulttuurisessa hoitotyössä. Annoimme saatekirjeet ja haastattelun teemat apukysymyksineen hyvissä ajoin etukäteen haastateltaville, jotta he pystyivät miettimään vastauksiaan etukäteen. Ensimmäisen haastattelun teki toinen opinnäytetyön tekijöistä yksin, aikataulujen yhteensopimattomuuden vuoksi. Haastattelu kesti noin 15 minuuttia. Kolme muuta haastattelua teimme yhdessä ja jokainen haastattelu kesti noin tunnin. Yhdessä tehdyistä haastatteluista saimme enemmän keskustelua aikaan ja pääsimme laajemmin avaamaan teemoja.

Haastattelija on haastattelutilanteessa tapahtumien keskipisteessä, koska hän haastattelella ja havainnoimalla saa haltuunsa halutun aineiston. Kaikkea aineistoa ei ole tarpeen analysoida. Aineiston riittävyys ratkaistaan saturaatiolla eli kylläntymisellä. Saturaatio on tilanne, jossa aineisto alkaa toistaa itseään, haastateltavat eivät tuota enää mitään uutta tietoa. Kun haastatteluista saatu aineisto alkaa toistaa itseään, voidaan jo pienestäkin aineistosta tehdä yleistyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 135; Tuomi & Sarajärvi 2012, 87–88.) Haastattelella neljää työntekijää saavutettiin saturaatio.

7.3 Aineiston analyysi

Kvalitatiivisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sitä voidaan pitää paitsi yksittäisenä metodina myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikonaisuuksiin. Sisällönanalyysiä käyttämällä voidaan analysoida kirjoitettua ja suullista kommunikaatiota ja voidaan tarkastella asioiden ja tapahtumien merkityksiä, yhteyksiä ja seurauksia. Sisällönanalyysia käyttämällä kerättyä aineistoa tiivistetään niin, että tutkittavia ilmiöitä voidaan lyhyesti ja yleistävästi kuvailla, tai että tutkittavien ilmiöiden väliset suhteet saadaan esille. Sisällönanalyysissa tutkimusaineistosta erotetaan samanlaisuudet ja erilaisuudet. Tekstissä olevat sanat, fraasit tai muut yksiköt luokitellaan samaan luokkaan, eli ne tarkoittavat samaa asiaa. Sisällönanalyysissa voidaan erotella seuraavat vaiheet: analyysiyksikön valinta, aineistoon tutustuminen, aineiston pelkistäminen, aineiston luokittelu ja tulkinta sekä sisällönanalyysin luotettavuuden arviointi. Kerätystä aineistosta on hyvä muodostaa itselleen kokonaiskuva, jolloin aineistosta on helpompi kerätä tarvittava tieto. Kokonaiskuvan hahmottaminen voi vaatia useita aineiston lukukertoja. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 135; Janhonen & Nikkonen 2001, 21–29; Kylmä & Juvakka 2007, 112–118; Tuomi & Sarajärvi 2012, 91.)

Käytimme työssämme aineistolähtöistä sisällönanalyysia (liite 2), jossa ensimmäinen vaihe on pelkistäminen. Pelkistämällä tarkoitetaan, että aineistolta kysytään tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä. Pelkistetyt ilmaisut kirjataan aineiston termein. Pelkistämisen jälkeen tutkimusaineisto ryhmitellään. Ryhmittelyssä etsitään pelkistettyjen ilmaisujen yhtäläisyyksiä ja erilaisuuksia. Ilmaisut, jotka tarkoittavat samaa, yhdistetään samaksi luokaksi ja annetaan sille sen sisältöä kuvaava nimi. Ryhmien muodostamisessa tutkijan on pohdittava, kuinka pitkälle ryhmittelyä vie saadakseen riittävästi tietoa aiheesta. Ryhmittelyn jälkeen aineisto abstrahoidaan, eli yhdistetään samansisältöisiä luokkia, jolloin saadaan yläluokkia. Näin saadaan vastaus tutkimustehtäviin. Tutkimusraportissa on mahdollista lainata haastatteluaineistoa esimerkiksi kuvaamaan aineistoa ja sen analyysia. Näin voidaan näyttää toteen tehdyt päätelmät aineistosta. Analysointitapaa on mietittävä jo ennen aineiston keräämistä. Aineisto olisi hyvä purkaa ja tarkastaa jo keruuvaiheessa tai mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen. Tällöin aineisto on tuore ja inspiroi työn tekijää. Jos tietoja on joiltain osin vielä täydennettävä, se käy helpoimmin heti haastattelujen jälkeen. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 135; Janhonen & Nikkonen 2001, 21–29; Kylmä & Juvakka 2007, 112–118; Tuomi & Sarajärvi 2012, 91.)

8 TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET

8.1 Monikulttuurisen hoitotyön haasteet

Haastattelemamme Karekuntoutus Oy:n työntekijät kokivat uskontoihin liittyviä arkielämän tapoja ja tottumuksia haasteellisina. Ruokavalioon liittyvät asiat pitää ottaa huomioon, selvittää esimerkiksi mitä ruokarajoitteita missäkin uskonnossa saattaa olla. Myös uskontoon liittyvät merkittävät juhlapäivät ja tapahtumat on otettava huomioon monikulttuurisessa hoitotyössä. Toisaalta haastateltavat korostivat, että eri kulttuurista tuleva nuori otetaan vastaan ihan kuin kuka tahansa nuori, yksilöllisesti. Työntekijöiden huolena oli eri kulttuurista tulevan nuoren mahdollinen loukkaaminen puheillaan tai teoillaan tietämättään. Myös yhteisen kielen puute koettiin haasteelliseksi. Arkielämässä pärjää kohtalaisen hyvin englannin kielellä, mutta vaikeana koettiin muun muassa suomalaisen lastensuojelutyön selittäminen englanniksi. Moni nuori puhuu englantia, mutta usein heidän vanhempien ja omaisten kanssa yhteistä kieltä ei ole. Nuorta saatetaan käyttää arkisten asioiden tulkkina, mutta työntekijöiden mukaan siihen liittyy aina tulkinnan vara, mitä nuori vanhemmilleen kertoo.

Monikulttuurisessa hoitotyössä kulttuuri tuo myös omat haasteensa vuorovaikutukseen. Tietyistä asioista ei vanhempien kanssa puhuta, eikä nuori halua myöskään henkilökunnan raportoivan vanhemmille kaikista asioista. Vuorovaikutukseen liittyy myös hienovaraisuus, ettei nuorille puhuta uskontoon tai politiikkaan liittyvistä asioista varomattomasti. Työntekijät kaipasivat myös selkeätä toiminta-ohjetta eri kulttuurista tulevien nuorten hoitamiseen, varsinkin nuorten jatkohoitoa koskevat asiat kaipaivat lisäohjeita. Työntekijöillä saattaa olla hyvin vajaat tiedot lastenkotiin tulevasta nuoresta, jolloin tietojen kerääminen on aloitettava hyvin alusta. Eri kulttuureista tulevat nuoret saattavat kritisoida Suomen lakia ja poliisia, heidän on joskus vaikeaa ymmärtää esimerkiksi poliisien toimintaa. Nuorella saattaa olla taustalla sotakokemus, mikä vaikuttaa nuoren käyttäytymiseen levottomuutena ja aggressiivisuutena. Nuori ei välttämättä kerro taustoistaan, mikä hankaloittaa hänen henkistä auttamistaan. Miehen ja naisen välinen tasa-arvo saattaa olla hyvinkin erilainen eri kulttuurista tulleen nuoren kotimaassa, mutta nuoret hyväksyvät pian suomalaiset tavat.

Nämä on nämä uskonnolliset tavat, elikkä tietyt uskontokunnat ei syö tiettyjä ruokia. Sitten heillä on tiettyjä päiviä ja tiettyjä tapahtumia, että nämä pitää kahtoo että ei nyt poleta heidän uskontoonsa ja vakaumustaan.

8.2 Eri kulttuureista tulevien lasten, nuorten ja perheiden ongelmat

Eri kulttuureista tulevilla nuorilla on hyvin samanlaisia sijoituksen syitä kuin suomalaisillakin nuorilla; käytösongelmia, rajattomuutta, päihteiden käyttöä rikollisuutta ja kouluongelmia. Rikollisuus on lähinnä näpistelyä, mikä johtuu usein taloudellisista vaikeuksista. Koulumaailmassa ongelmia aiheuttaa motivaation puute ja jonkin verran kieliongelmat. Kulttuurien väliset erot näkyvät myös laeissa, esimerkiksi joissakin kulttuureissa tietyt tavat, kuten khat-pensaan lehtien ja oksien käyttö huumausaineena, ovat sallittuja ja Suomessa taas kiellettyjä. Vanhempien kasvatusergelmat voivat ilmetä vasta Suomessa, vanhemmat eivät ymmärrä huolenaiheita tai välttämättä tiedä ajoissa minkälaisissa piireissä heidän lapsensa liikkuu. Rasismia on niin laitoksen sisä- kuin ulkopuolella. Kun eri kulttuurista tuleva nuori tulee laitokseen, rasismia voi ilmetä, mutta yleensä vain erilaisen nuoren sijoituksen alkumetreillä. Kun nuoret tutustuvat toisiinsa, rasismi yleensä häviää.

Karekuntoutus Oy:llä on oma kotikoulu, mutta nuoria käy myös kunnan kouluissa, missä rasismia esiintyy enemmän. Myös laitoksen ulkopuolella liikuttaessa on jonkin verran rasismia. Erilainen ulkonäkö riittää syyksi tuijottamiseen ja kommentointiin. Monikulttuuristen nuorten erilainen temperamentti nousi myös haastatteluissa esille, tunteet näytetään monissa kulttuureissa paljon voimakkaammin kuin mitä Suomessa on totuttu näkemään. Joidenkin maahanmuuttajanuorten juurettomuus näkyy levottomuutena, keskittymiskyvyttömyytenä ja sitoutumattomuutena esimerkiksi talon sääntöihin. Myös luottamusongelmia on näiden nuorten kohdalla. Monet epävakaita oloista tulleet nuoret ovat joutuneet ottamaan vanhemman roolin jo hyvin nuorina, niin sanottu normaali lapsuus on heiltä jäänyt elämästä. Joidenkin nuorten ongelmana on perheen hajoaminen, perheenjäseniä voi olla useissa maissa eikä heidän elossa oleminenkaan ole aina varmaa. Romanikulttuurissa asuinalueet on hyvin rajattuja. Romanit asuvat omilla alueillaan, eikä ulkopuolisen romanin läsnäoloa alueella välttämättä hyväksytä. Lastenkodin ulkopuolella liikuttaessa tämä merkitsee sitä, että ensin työntekijä varmistaa onko paikalla muita romaneja ennen kuin alueelle voi mennä.

Kyllähän siellä porukka kahteloo ja on vähän närreissään kun on tämmösten ulkomaalaistaustasten kanssa.

8.3 Toimintatavat monikulttuurisessa hoitotyössä

Jos eri kulttuurista tulevan nuoren tuleminen ja taustat tiedetään ajoissa, Karekuntoutus Oy:n työntekijät etsivät tarvittaessa tietoa nuoren omasta kulttuurista. Asiasta keskustellaan yhdessä ja etsitään yhteiset toimintatavat kullekin nuorelle. Sijoituksen alussa tehdään kaikille nuorille perhetilanteen ja taustatietojen selvitys, missä myös kulttuuriin liittyvät asiat tulevat luontevasti esille ja tarvittaessa lisätietoja saadaan keskustelemalla. Nuoren perhe pyritään tapaamaan mahdollisimman pian, mahdollisuuksien mukaan. Kirjalliset asiakirjat ja tarvittaessa tulkki on taustatietojen selvittämisen apuna. Jos nuori siirtyy lastenkotiin toisesta laitoksesta, hänen mukanaan tulee raportit ja tarvittavat tiedot. Keskustelun kautta tullutta tietoa pidetään tärkeänä, näin työntekijät pystyvät huomioimaan jokaisen nuoren ja perheen toiveineen ja tapoineen yksilöllisesti. Tiedon siirtyminen muille työntekijöille koettiin toimivaksi.

Etetään tarvittassa tietoa eri kulttuureista . Alustavaa keskustelua käydään henkilökunnan kanssa monikulttuurisista nuorista ja keskustellaan oikeastaan koko sijoituksen ajan.

Haastateltavat kertoivat että lyhyt tietopaketti yleisimmistä kulttuureista olisi tarpeen. Tietopaketissa selviäisi yleisimpiä tiedossa olevia käytäntöjä, esimerkiksi ruokavaliioon liittyen. Kielelliset ongelmat ovat kohtalaisen hyvin hallinnassa, tulkkien apua on saatavilla neuvotteluihin. Esille nousi kuitenkin ajatus, että monikulttuurista hoitotyötä voisi kehittää tarjoamalla nuorelle kirjallista tietoa suomalaisesta lastensuojelusta englanniksi tai nuoren omalla kielellä. Monikulttuurisessa hoitotyössä voisi käyttää apuna myös esimerkiksi kaavaketta, johon olisi merkitty eri kulttuurista tulleen nuoren kanssa läpikäytävät asiat. Haastateltavat toivat esille esimerkiksi ruokailuun liittyvät ja muiden kulttuuriin liittyvien asioiden käsittelyn puheeksi ottamisen. Nuoren laitokseen tulotilanteessa haastateltavat toivoivat kattavampaa palaveria, missä selvitetään nuoren tilanne ja taustat mahdollisimman hyvin läpi. Myös perhetyön merkitystä korostettiin.

Olis joku tietty kuvio että mitä meidän pitäis tietää kulttuurista , oisko siinä joku kaavio, millä myö etittäis tietoo ja tietysti tuo kieliasia on yks.

8.4 Eri kulttuurista tulevien kanssa työskentely ja tiedon saaminen

Kaikki haastateltavat kokivat työskentelyn eri kulttuureista tulevien kanssa rikastuttavana ja mielenkiintoisen asiana. Osa haastateltavista myönsi, että heillä oli ollut ennakkoluuloja eri kulttuureista tulevia kohtaan. Omat käsitykset ovat vuosien varrella muodostuneet myönteisimmiksi.

Minä koen tosi myönteisenä, uutta vastaan en oo. Avoimesti otan ja haasteena otan, minua ei haittaa yhtään että niitä tulloo.

Tietyt ennakkoluulot leimaavat, mutta sitten huomaa että meillä olis opimista muista kulttuureista. Esimerkiks vanhempien kunnioittaminen.

Haastateltavat eivät olleet vielä saaneet työnantajan järjestämää koulutusta monikulttuurisuuden huomioimisesta, eikä työpaikalla ole mitään valmista tietopakettia eri kulttuureista. Työnantaja tukee kuitenkin kouluttautumista, joten halutessaan työntekijä voi hakeutua vaikka monikulttuurisuutta käsittelevään koulutukseen. Asioita käydään läpi pienryhmissä keskustelemalla, ja itsenäisesti tietoa etsimällä muun muassa Internetiä käyttäen. Tärkeä tieto jaetaan muille työntekijöille raportoimalla tietojärjestelmässä ja palavereissa. Tarvittaessa järjestetään työntekijöille asiaan liittyvä pala-veri. Haastateltavat korostivat edelleen, että jokainen nuori otetaan vastaan yksilöllisesti huomioiden jokaisen nuoren kohdalla heidän tapansa, ruokavalionsa ja niin edelleen. Tärkeimpänä asiana tiedon hankinnassa koettiin keskustelu nuoren ja perheen kanssa.

Ruppeet kyselemmään, ja jos ei kerro niin sitten guuglettaa ja sieltä ruppeet pääsiäntöjä ehtimään heijän kulttuuristaan.

8.5 Monikulttuurisen hoitotyön tiedon tarve sekä yhteistyö

Kysyttäessä minkälaista tietoa haastateltavat toivoisivat monikulttuuriseen hoitotyöhön he toivat esille edellä mainitun tietopaketin, missä olisi lyhyesti pääpiirteet yleisimmistä uskonnoista. Laatukäsikirjaan toivottiin myös yleisiä tietoja yleisimmistä kulttuureista, mistä tieto olisi helposti tulostettavissa. Tulostetta voisi käyttää apuna nuoren ja perheen kanssa keskusteltaessa. Tietoa kaivattiin erityisesti arkisiin tilanteisiin liittyviin asioihin. Ulkopuolisen kouluttajan opetus, keskustelu ja opintokäynnit tuotiin myös esille toiveina tiedon lisäämiseen. Työntekijät olivat saaneet tietoa monikulttuurisuudesta aiempien opintojen ja harrastustensa yhteydessä.

Jos olis ihan joku toisen kulttuurin edustaja kertomassa, niin se olis tosi ihanaa.

Yleinen mielipide yhteistyön sujuvuudesta eri kulttuurista tulleiden perheiden ja lastensuojeluviranomaisten välillä oli myönteinen. Nuoret ja perheet ovat olleet hoitomyönteisiä, ovat ottaneet tarjotun avun vastaan eivätkä ole peitelleet ongelmiaan. Suomalaiseen ammattitaitoon luotetaan, ja hoitopalaveriäisiin osallistutaan mielellään.

Muutama eriävä mielipide tosin saatiin. Romanikulttuurin kerrottiin olevan voimakas, missä mielipiteet menevät usein ristiin sosiaalihuollon kantojen kanssa. Vanhemmat voivat olla eri mieltä nuoren ongelmista ja sijoituksen tarpeellisuudesta. Heille pitää tarkasti selittää miksi tilanteeseen on päädytty. Joissakin kulttuurissa kerrottiin esiintyvän viranomaistahoja kohtaan tiettyä pelkoa ja häveliäisyyttä, mutta hyökkäävyyttä tai kyseenalaistamista ei juuri esiinny.

On se vähä erilaista kun ihan suomalaisten kanssa työskennellessä, että siinä ehkä koko ajan on semmonen pieni epäily taustalla ja epäluulo ehkä –

8.6 Eri kulttuurista tulevien lasten/nuorten terveyden-/sairaanhoito

Lähes jokaisen haastateltavan vastauksissa nousi esiin verensiirtoihin liittyneet haasteet. Jehovantodistaja-perheen nuoren joutuessa sairaalahoitoon on verensiirtoihin liittyvistä asioista keskusteltu työntekijöiden kanssa. Vastauksissa tuli esille kokemus, että eri kulttuureista tulleet nuoret ovat hoitomyönteisempiä kuin suomalaiset nuoret. Pieneenkin haavaan halutaan hoitoa työntekijältä. Työntekijät kokivat sen liittyvän turvan hakemiseen. Kulttuurit voivat vaikuttaa myös kommunikointiin ja tiedon siirtoon. Tiedottaminen vanhemmille koettiin joskus haasteellisena, sillä esimerkiksi romanikulttuurissa ei ole tapana kertoa intiimeistä asioista vanhemmille.

Se että se tiedon anto vanhemmille, et romani-nuorilla ei kyllä hirveesti tiedotella vanhemmille semmosia (intiimejä) asioita.

9 MONIKULTTUURISEN HOITOTYÖN KEHITTÄMINEN

Tutkimuksen perusteella Karekuntoutus Oy:n työntekijät tarvitsevat monikulttuurisen hoitotyön toteuttamiseen lisää uskontoihin ja kulttuureihin liittyvää tietoa. Haastateltavat kaipasivat lähinnä arkielämään liittyvää tietoutta, muun muassa ruokavalioon ja kulttuureihin liittyviin käyttäytymismalleihin. Keskusteluissa nousi esiin halu kunnioittaa nuorten yksilöllisyyttä, kulttuuri ja uskonto huomioiden. Vuorovaikutustaidot koettiin myös asiaksi, joka parantaa nuoren ja perheen yksilöllistä kohtaamista. Avoimuus ja keskustelu koettiin yhtenä parhaimmista keinoista kohdata eri kulttuurista tuleva nuori ja perhe. Haastattelujen perusteella laadukkaan hoitotyön toteuttamista parantaa mahdollisimman kattava taustatieto nuoresta ennen lastensuojelulaitokseen saapumista.

Karekuntoutus Oy:n monikulttuurista hoitotyötä voidaan kehittää tällä opinnäytetyöllä. Olemme koonneet työhön yleistä tietoa monikulttuurisuudesta ja haastatelleet yrityksen työntekijöitä saaden heiltä suoraan tietoa mitä he tarvitsevat ja miten työtä voisi kehittää. Monikulttuurista hoitotyötä voidaan kehittää liittämällä laatukäsikirjaan lyhyt tietopaketti yleisimmistä kulttuureista ja uskonnoista. Tieto on laatukäsikirjasta helposti tulostettavissa ja sitä voi käyttää apuna nuoren ja perheen kanssa keskustellessa. Monikulttuurista hoitotyötä voi kehittää myös laatimalla erillisen lomakkeen, missä on listattu asioita, mitkä tulisi käydä nuoren ja perheen kanssa läpi nuoren tullessa lastensuojelulaitokseen.

Tiedonsaantia kehittääkseen yritys voisi tarjota eri kulttuurista tulleelle nuorelle kirjallisen esitteen suomalaisesta lastensuojelusta englanniksi tai jopa nuoren omalla kielellä. Haastateltavat eivät kokeneet erillistä koulutustilaisuutta monikulttuurisesta hoitotyöstä tarpeellisena, mutta esimerkiksi vähemmistökulttuurin edustajan pitämä luento omasta kulttuuristaan herätti heissä mielenkiintoa. Perhetyön lisääminen eri kulttuureista tulevien nuorten ja perheiden kanssa kehittäisi myös monikulttuurista hoitotyötä. Kieliongelmat ja kulttuurierot vaativat enemmän aikaa asioiden perehtymiseen ja yhteistyön onnistumiseen. Eri kulttuureista tulevat ovat otettava yksilöllisesti vastaan kuten kaikki muutkin nuoret ja perheet. Keskustelemalla saadaan paras tieto kunkin nuoren ja perheen taustoista, tavoista ja toiveista.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuskysymykset liittyvät tutkijaan, aineiston laatuun, aineiston analyysiin ja tulosten esittämiseen. Yleisten luotettavuuskysymysten haasteena on, miten tutkija pystyy pelkistämään aineistonsa niin, että se kuvaa mahdollisimman luotettavasti tutkittavaa ilmiötä. Sisällönanalyyssissä luotettavuutta tuo se, että tutkija pystyy osoittamaan yhteyden tuloksen ja aineiston välillä. (Janhonen & Nikkonen 2001, 36–37.) Luokittelun luotettavuuteen pyrittiin niin, että molemmat suoritimme luokittelun, jolloin tuloksien samansuuntaisuutta voitiin arvioida.

Eettisyyttä on pohdittava kaikissa tutkimuksen eri vaiheissa, aiheenvalinnasta lähtien. Alussa pohdittavaksi tulikin se, että kuinka pystytään rajaamaan aihe siten, ettei mitään kulttuuria loukata sen poisjättämisellä. Kaikkia kulttuureja ei laiteta samanlaiseen muottiin, vaan huomioidaan jokainen kulttuuri yksilöllisenä omine ilmiöineen. Opinnäytetyössä päätimme keskittyä niihin kokonaisuuksiin, jotka tulee huomioida eri kulttuureista tulevien kanssa työskennellessä. Emme erittele yksittäisiä asioita, koska jokaisessa kulttuurissa on niin paljon erityispiirteitä, että niitä olisi mahdotonta kaikkia käsitellä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tärkeä eettinen periaate on tiedonantajien vapaaehtoisuus ja henkilöllisyyden suojaaminen sekä luottamuksellisuus. Tutkija ei saa vahingoittaa tiedonantajaa tutkimuksellaan. Tutkimuksen tekijän vastuulla on myös varmistaa, että tutkimukseen osallistujat ovat ymmärtäneen saamansa tiedon tutkimuksesta. (Janhonen & Nikkonen 2001, 39; Kylmä & Juvakka 2007, 149–150.) Anoinme tutkimusta varten tutkimuslupaa (liite 3) Karekuntoutus Oy:n toimitusjohtajalta. Haastateltaville Karekuntoutus Oy:n työntekijöille kerrottiin tutkimuksesta, miten tutkimus toteutetaan, mihin sitä käytetään, miten taataan luotettavuus ja anonyymius (liite 4). Tutkimukseen osallistuville kerrottiin myös heidän oikeudestaan keskeyttää tutkimukseen osallistumisensa missä vaiheessa tahansa. Myös tutkimukseen osallistuvien valintakriteerit selvitettiin. Tärkeänä haastateltavien valintakriteerinä tutkimusessamme on, että haastateltavalla olisi mahdollisimman pitkä työkokemus sekä kokemusta monikulttuurisista kohtaamisista lastensuojelutyössä. Haastattelusta saatua aineistoa käsitelivät opinnäytetyön tekijät, jonka jälkeen aineisto hävitettiin.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuus muodostuu uskottavuudesta, vahvistettavuudesta, refleksiivisyydestä sekä siirrettävyydestä. Uskottavuutta lisää tutkijan perehtyneisyys aikaisempaan tutkimustietoon ja aiheeseen sinänsä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa erityisesti tutkittavan näkemys on merkittävä. Vahvistettavuutta var-

mistetaan tarkalla raportoinnilla, josta käy ilmi tutkijan päätyminen tiettyihin johtopäätöksiin ja mihin argumentteihin hän perustaa tuloksensa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kuitenkin hyväksyttävä se tosiasia, että toinen tutkija voi kuitenkin päätyä erilaisiin johtopäätöksiin, koska tutkimuskohteena ovat ilmiöt, jotka eivät aina ole yksiselitteisiä. Refleksiivisyyden toteutuminen on tutkijasta lähtöisin oleva tekijä. Tutkimuksen tekijä arvioi oma osuuttaan aineistoon, raportointiin ja koko tutkimusprosessiin. Myös lähtökohdat on käytävä ilmi tutkimusraportista. Siirrettävyyden kannalta tutkijan on kuvailtava raportissa ilmiötä kattavasti ja annettava tietoa tutkimukseen osallistujista siinä määrin, että lukija voi arvioida tulosten siirrettävyyttä vastaavanlaisiin tilanteisiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 127–129.) Tutkimuksemme luotettavuutta heikentää se, että yksikään haastateltavista ei ole vähemmistökulttuurin edustaja. Tulokset saattaisivat olla hieman toisensuuntaiset, mikäli olisi mahdollisuus haastatella pelkästään vähemmistökulttuuria edustavia hoitajia.

11 POHDINTA

Monikulttuurisuus lisääntyy keskuudessamme, joten opinnäytetyön aihe on ajankohdainen ja hyödyllinen. Aihe oli kiinnostava, mikä auttoi jaksamaan työtä tehdessä. Monessakaan työyhteisössä monikulttuurisuutta ei huomioida tarpeeksi, vaan ajatellaan että heidän on sopeuduttava valtakulttuuriin. Hoitotyö on kuitenkin inhimillisyyteen, ihmisen arvostamiseen perustuvaa, joten eri kulttuurit on huomioitava hoitotyössä.

Tutkimuksessa selvitimme monikulttuurisuutta hoitohenkilökunnan näkökulmasta. Alkuperäinen suunnitelma oli haastatella lastenkotiin eri kulttuureista tulleita nuoria, mutta siitä ajatuksesta luovuttiin lupa-asioiden hankaluuden vuoksi. Tämän vuoksi päätimme haastatella lastenkodin pitkäaikaisia työntekijöitä. Aikaisempia tutkimuksia monikulttuurisuudesta on useita, mutta ei tutkimuksia, jotka liittyvät monikulttuurisuuteen ja lastensuojeluun. Opinnäytetyön tekemisessä yllätti se, että työn etenemiseen vaikutti hyvin paljon muutkin asiat kuin tekijöiden motivaatio ja ajan käytön mahdollisuus. Väliarvioinnit, työsuunnitelman esittämisen ja haastattelujen ajankohdan sopiminen kaikille osapuolille sopiviksi vei aikaa. Työn tekemisessä ei kuitenkaan tullut kiire, pysyimme alkuperäisessä aikataulussa.

Teimme opinnäytetyön hyvin itsenäisesti. Tapasimme toimeksiantajan kahdesti, mutta olimme yhteydessä myös puhelimitse ja sähköpostitse. Lähetimme muutamia kertoja keskeneräisen työn toimeksiantajan nähtäväksi, varmistaaksemme olemmeko tekemässä heidän tarpeita vastaavaa työtä. Lähetimme mielestämme valmiin työn vielä kerran toimeksiantajalle tarkistettavaksi, ennen kuin annoimme työn opettajille tarkastettavaksi. Ohjaavan opettajan tapasimme muutamia kertoja, ja saimme häneltä suuntaviivoja työn tekemiseen. Opinnäytetyön hyöty toimeksiantajalle on mielestämme teorian tiedon kokoaminen ja työntekijöiden toiveiden kartoittaminen monikulttuurisen hoitotyön kehittämiseen.

Opinnäytetyön haasteena oli koota tietoa monikulttuurisuudesta yleisellä tasolla, mitään kulttuuria erittelemättä. Työmme pohjalta voisi tehdä jatkotutkimuksen yleisimpiin eri kulttuureihin tai uskontoihin liittyen. Haastetta työhön toi Leiningerin auringon nousumallin ymmärtäminen ja teorian liittäminen työhön. Opinnäytetyön edetessä ymmärrys Leiningerin näkemyksiin lisääntyi. Vaikka haastateltaville ei tuotu erityisesti esille Leiningerin auringon nousumallin sisältöä, tulivat Leiningerin nostamat keskeiset teemat heidän kokeminaan esille. Työpaikoilla olisikin hyvä ajoittain ottaa palaveris-

sa esille monikulttuurisuus. Yhteinen keskustelu esimerkiksi sairaanhoitajapalaverissa toisi monikulttuurisuuden teemana näkyvämmäksi.

Halusimme pitää tekstin helposti luettavana ja selkeänä, ja mielestämme onnistuimme siinä. Oma tietämyksemme monikulttuurisuuden huomioimisesta hoitotyössä lisääntyi paljon. Opinnäytetyöprosessin aikana tuli pohdittua omia kokemuksia ja asenteita monikulttuurisuuteen liittyen. Olemme aiemminkin olleet avoimia, mutta nyt työn ansiosta vieläkin avoimempia kohtaamaan ihmisiä eri kulttuureista. Ammatillinen kasvu liittyy eri kulttuureiden tietämyksen lisääntymiseen. Sairaanhoitajana olemme työyhteisössä esimerkkinä hyväksyessämme monikulttuurisuuden tuoman rikkauden. Kollegamme voivat tulla meille vieraasta kulttuurista ja heidän perheenjäsenensä voivat olla meidän tulevia asiakkaitamme.

Tutkimusmenetelmiin olimme perehtyneet ainoastaan teorialunneilla, eikä aiempaa kokemusta tutkimuksen tekemisestä kummallakaan meistä ollut. Melko pian aiheen muotoutumisen jälkeen selkeni, että tutkimusmenetelmä tulee olemaan kvalitatiivinen. Perehdyimme kvalitatiivisen tutkimuksen tekemiseen ja opimme etsimään luotettavaa tietoa eri tietokannoista ja kirjallisuudesta. Opinnäytetyön tutkimustuloksista saatiin vastaus tutkimustehtäviin.

Opinnäytetyö on nyt valmiina, ja olemme siitä erittäin tyytyväisiä. Työ on vaatinut paljon. Työtä on tehty välillä tiiviisti, välillä taukoja pitäen. Tulosten analysointivaihe oli mielenkiintoinen ja opettavainen. Ajatuksissamme työn tekeminen on ollut koko vuoden kestäneen prosessin ajan.

LÄHTEET

- Abdelhamid, P., Juntunen, A. & Koskinen, L. 2009. *Monikulttuurinen hoitotyö*. Porvoo: WSOY pro oy.
- Alexander, J.E., Beagle, C.J., Butler, P., Dougherty, D.A., Andrews-Robards, K. D., Solotkin, K.C. & Velotta, C. 1994. Madeleine Leininger. Kulttuurilähtöisen hoidon teoria. Teoksessa Marriner-Tomey, A. *Hoitotyön teoreetikot ja heidän työnsä*. Helsinki: Sairaanhoidajien koulutussäätiö, 410–431.
- Anis, M. 2006. Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren lastensuojelun asiakkaina. Teoksessa Forsberg, H., Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. *Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia*. Juva: WS Bookwell Oy, 69–96.
- Anis, M. 2008. *Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat* [verkkojulkaisu]. Turun Yliopisto. Sosiaalipolitiikan laitos. Väitöskirja [viitattu 13.7.2012]. Saatavissa: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/35938/diss2008Anis.pdf?sequence=1>
- Berlin, A., Johansson, S.- E. & Törnkvist, L. 2006. Working conditions and cultural competence when interacting with children and parents of foreign origin – Primary Child Health Nurses’ opinions. *Scandinavian journal of caring sciences*. 2006 nro 20 (2), 160–168.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2001. *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. Juva: WS Bookwell Oy.
- Karekuntoutus Oy. 2009. *Etusivu* [verkkojulkaisu]. Karekuntoutus Oy [viitattu 16.4.2012]. Saatavissa: www.karekuntoutus.fi/
- Karekuntoutus Oy. 2012. *Kuukausitiedote 8-2012* [verkkojulkaisu]. Karekuntoutus Oy [viitattu 16.9.2012]. Saatavissa: www.karekuntoutus.fi/ajankohtaista
- Kivijärvi, T. 2011. Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Juva: Bookwell Oy, 246–259.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 1992/785. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 20.10.2012]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>
- Lastensuojelulaki L 2007/417. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 12.10.2012]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Lindholm, M. 2004. Lapsi, perhe ja yhteisö. Teoksessa Koistinen, P., Ruuskanen, S. & Surakka, T. (toim.). *Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 14–29.
- Metsämuuronen, J. 2000. *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. Vöru: Jaabes OÜ.

Paavola, H. & Talib, M.-T. 2010. *Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa*. Juva: Bookwell Oy.

Pitkäranta, A. 2010. *Laadullisen tutkimuksen tekijälle. Työkirja* [verkkojulkaisu]. Satakunnan AMK [viitattu 25.10.2012]. Saatavissa: http://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaranta.pdf

Pollari, J. & Koppinen, M.-L. 2011. *Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen*. Juva: Bookwell Oy.

Punainen risti. s.a. *Keskeisiä käsitteitä* [verkkojulkaisu]. Punainen risti [viitattu 09.3.2013]. Saatavissa: http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/keskeiset_kasitteet_tietosivu_1.pdf

Räty, M. 2002. *Maahanmuuttaja asiakkaana*. Helsinki: Tammi.

Sairaanhoitajaliitto. 2012. *Sairaanhoitajan eettiset ohjeet* [verkkojulkaisu]. Sairaanhoitajaliitto [viitattu 20.10.2012]. Saatavissa: http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/sairaanhoitajan_tyo_ja_hoitotyon/sairaanhoitajan_tyo/sairaanhoitajan_eettiset_ohjeet/

Schubert, C. 2007. *Monikulttuurisuus mielenterveystyössä*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Sosiaaliportti. 2012. *Monikulttuurisuus lastensuojelussa* [verkkojulkaisu]. Sosiaaliportti [viitattu 20.8.2012]. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus/>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 2012. *Lastensuojelu* [verkkojulkaisu]. THL [viitattu 20.8.2012]. Saatavissa: http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2011/Tr29_11.pdf

Thoburn, J., Chand, A. & Procter, J. 2005. *Child welfare services for minority ethnic families. The research reviewed*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Tilastokeskus. 2012. *Väestö* [verkkojulkaisu]. Tilastokeskus [viitattu 19.4.2013]. Saatavissa: http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#kansalaisuus

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2012. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

TEEMAHAASTATTELURUNKO

MONIKULTTUURISEN HOITOTYÖN HAASTEET

Mitä haasteita monikulttuurisuus tuo työhösi? Uskonto? Elämäntavat? Poliittiset tekijät?

ERI KULTTUUREISTA TULEVIEN LASTEN/NUORTEN/PERHEIDEN ONGELMAT

Millaisia ongelmia eri kulttuurista tulevilla lapsilla/nuorilla/perheillä on? Koulussa? Kavereiden kanssa? Taloudellisissa asioissa?

TOIMINTATAVAT MONIKULTTUURISESSA HOITOTYÖSSÄ

Millaisia toimintatapoja on käytössä työskentelyssä eri kulttuureista tulevien lasten/nuorten/perheiden kanssa?

Millaisia toimintatapoja toivoisit käytettävän monikulttuuristen perheiden kanssa työskenneltäessä?

ERI KULTTUURISTA TULEVIEN KANSSA TYÖSKENTELEY

Millaisia kokemuksia sinulla on työskentelyssä eri kulttuurista tulevien kanssa? Vaikuttavatko erilaiset tavat/ arvot työskentelyyn? Jos vaikuttavat, niin miten?

TIEDON SAAMINEN ERI KULTTUUREISTA

Millaista tietoa tai koulutusta olet saanut eri kulttuureista työantajan järjestämänä?

Oletko saanut tietoa jostakin muualta? Jos olet, niin mistä?

MONIKULTTUURISEN HOITOTYÖN TIEDON TARVE

Millaista tietoa tarvitsisit monikulttuuriseen työskentelyyn?

Millaista koulutusta haluaisit järjestettävän

YHTEISTYÖ MONIKULTTUURISTEN PERHEIDEN JA LASTENSUOJELUVIRANOMAISTEN VÄLILLÄ

Miten eri kulttuureissa suhtaudutaan yhteistyöhön lastensuojeluviranomaisten kanssa?

ERI KULTTUURISTA TULEVIEN LASTEN/NUORTEN TERVEDEN/SAIRAAHOITO

Millaisia kokemuksia sinulla on eri kulttuurista tulevien lasten/nuorten terveyden- ja/tai sairaanhoidosta? Onko kulttuuri vaikuttanut tutkimuksiin ja/tai hoidollisiin toimenpiteisiin?

ESIMERKKI SISÄLLÖNANALYYSTÄ

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	PÄÄLUOKKA
<p>”Nämä on nämä uskonnolliset tavat, elikkä tietyt uskon- tokunnat ei syö tiettyjä ruokia. Sit- ten heillä on tiettyjä päiviä ja tiettyjä tapahtumia, että nämä pitää kahtoo että ei nyt poleta heijän uskontoonsa ja vakaumustaan.”</p> <p>”No kyllähän se on tietysti kulttuurierot kansalaisuuksien välillä, siinä on aika paljon semmosia ominaispiirteitä mitkä tuo tietynlai- sia haasteita esim. Ihan arkikäsitkset ja käyttäytymiseen liittyvät , ne on ihan omat juttunsa.”</p>	<p>”...tietyt uskonto- kunnat ei syö tietty- jä ruokia...”</p> <p>”...heillä on tiettyjä päiviä ja tapahtu- mia...”</p> <p>”...kulttuurierot kansalaisuuksien välillä...”</p>	<p>Uskonnolliset tavat Rajoitteet ruokava- liossa. Vuodenaikojen ja juhlapyhien merki- tys.</p> <p>Kulttuurien omi- naispiirteet</p>	<p>Kulttuuriin ja us- kontoon liittyvät tekijät</p>

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	PÄÄLUOKKA
<p>”Sitten se, että minkälaisia rajoitteita se kotikulttuuri, ja kaikki muu tuo, et mitä se pystyy puhumaan, pystytkö sinä puhumaan nuoren päihteiden käytöstä..”</p> <p>”No monesti on ollut aika torjuva asenne, että pitänyt selittää tarkkaan että miksi on siihen tilanteeseen tultu väliin ja puututtu, tarkkoja perusteluja ovat kyllä vaatineet. Semmonen epäileväinen asenne.”</p>	<p>...minkälaisia rajoitteita kotikulttuuri tuo...</p> <p>...torjuva asenne...</p>	<p>Vuorovaikutus Varovaisuus puheissa</p> <p>Epäluuloisuus</p>	<p>Vuorovaikutustaidot</p>

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	PÄÄLUOKKA
<p>”Tietynlainen Juurettomuus. Käyttäytyminen levotonta ja sitoutuminen oikeastaan mihinkään vaikeeta, esim. talon sääntöihin. Ei pitkäjänteisyyttä mihinkään, hektistä koheltamista se touhu. Luottamuksen löytyminen vaikeeta, asioista kiinni pitäminen hirveen vaikeeta.”</p> <p>”Isän ja äidin roolin on joutunut ottamaan jo ihan lapsena, ei ole saanut elää lapsuutta missään vaiheessa,. niin kyllä se sitten näkyy.”</p>	<p>...tietynlainen juurettomuus...sitoutuminen vaikeaa...ei pitkäjänteisyyttä...luottamuksen löytyminen vaikeaa...</p> <p>...ei ole saanut elää lapsuutta...</p>	<p>Juurettomuus</p> <p>Elämätön lapsuus</p>	<p>Taustatietojen tärkeys</p>

<p>”Perheillä on ongelma, että aina ei ole perhe suomessa, saattaa olla tilanne että perhe on jossain muualla, perheeseen ei saaha yhteyttä että sitten ei voia hirveen monipuolisesti tehdä tätä työtä.”</p>	<p>...perhe on muualla...perheeseen ei saada yhteyttä...</p>	<p>Perheenjäsenet eri puolilla maailmaa</p> <p>Epätietoisuus</p>	<p>Taustatietojen tärkeys</p>
---	--	--	-------------------------------

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Anomus

2 (3)

3.12.2012

Tutkimus

Tutkimuksen nimi/aihe: Monikulttuurisuus lastensuojelulaitoksessa

Tutkimuksen tarkoitus: Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten monikulttuurisuus voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon lastensuojelutyössä. Jotta jokainen nuori voitaisiin kohdata yksilöllisesti, on hoitohenkilökunnan otettava huomioon myös heidän kulttuuriensa erityispiirteet, ja toimia tapoja ja arvoja kunnioittaen niin hyvin kuin se lastensuojelutyössä on mahdollista. Työn merkityksenä on ensisijaisesti Karekuntoutus Oy:n lastensuojelutyön kehittäminen, ja opiskelijoille olla osana tätä kehitystyötä. Opinnäytetyöstä tulee Karekuntoutus Oy:n laatukäsikirjaan osa, joka käsittelee monikulttuurisuuden huomioimista lastensuojelulaitoksessa.

Tutkimustehtävät: Millaista tietoa työntekijät tarvitsevat monikulttuurisen hoitotyön toteuttamiseen? Miten yrityksen monikulttuurista hoitotyötä voidaan kehittää?

Tutkimusote ja -menetelmät: Laadullinen tutkimus, teemahaastattelu, sisällön analyysi

Tutkimusajankohta: Huhtikuu 2012 - Maaliskuu 2013

Tutkimuspaikka: Karekuntoutus Oy

Tutkimussuunnitelma liitteenä

Allekirjoitukset

Iisalmi 4.12.2012

Paikka ja päivämäärä

Tuija Timonen

Tutkimuksen tekijä/tekijät

Mia Jauhainen

Elina Siirala

Oppilaitoksen edustaja/yhteyshenkilö

PÄÄTÖS

Tutkimuslupa myönnetään

Yhteyshenkilö: *Marja Lallanina*

Tutkimuslupaa ei myönnetä

Anomus

3 (3)

3.12.2012

Perustelut:

Tutkimuksen valmistuttua tekijät toimittavat tutkimuksen yhteyshenkilölle

 tiivistelmän (suomeksi / englanniksi) tutkimusraportin tai/ja esittelevät tutkimuksensa suullisestiPielaveni 12.12.2012

Paikka ja päivämäärä

Jukka Lahti Forssan Jouluk.

Allekirjoitus (Nimi ja virka-asema)

SAATEKIRJE

HYVÄ KAREKUNTOUTUS OY:N TYÖNTEKIJÄ

Pyydämme teitä osallistumaan opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun. Olemme sairaanhoitaja-opiskelijoita Savonia-ammattikorkeakoulusta, Iisalmen yksiköstä. Teemme opinnäytetyötä monikulttuurisuudesta lastensuojelulaitoksessa. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Karekuntoutus Oy. Ohjaavina opettajina toimivat Elina Siirola ja Annikki Jauhiainen. Olemme saaneet haastatteluun tutkimusluvan Karekuntoutus Oy:n toimitusjohtajalta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten monikulttuurisuus voidaan ottaa paremmin huomioon lastensuojelutyössä. Haastatteluilla saamme kokemuksellista tietoa työhön. Osallistumisenne haastatteluun on tärkeää monikulttuurisen hoitotyön kehittämiseksi.

Haastattelut toteutamme yksilöhaastatteluina. Haastattelut ovat luottamuksellisia eikä henkilöllisyydenne tule tutkimusraportissa esille. Teillä on mahdollisuus keskeyttää haastattelu niin halutessanne. Haastattelun jälkeen aineisto käsitellään ja sen jälkeen aineisto hävitetään.

Haastattelut suoritetaan Karekuntoutus OY:n tiloissa etukäteen sovittuna aikana. Haastateltaviksi valitaan työntekijöitä, joilla on kokemusta eri kulttuureista tulevista nuorista. Karekuntoutus OY vastaa haastateltavien valinnasta.

Lisätietoja:

Sairaanhoitaja - opiskelijat :

Mia Jauhiainen (Mia.J.Jauhiainen@edu.savonia.fi)

Tuija Timonen (Tuija.M.Timonen@edu.savonia.fi)

Ohjaava opettaja:

Elina Siirola (Elina.Siirola@savonia.fi)

Ystävällisin terveisin

Mia Jauhiainen

Tuija Timonen

